Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | היינט 8 זייטען.

לאדזשער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 211	Łódź, Poniedziałek 9 września 1929 r.	זיבעטער יאהרגאנג	לאדז מאנטאג ד׳ אלול תרפ״ט	№ 211

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

נאך די באמבען-אטענטאטען אין לעמבערג

לעמבערג, 8. (טעלעפאניש).

בנוגע דעם באמבען-אטענטאט, וואס איז דא געכטען פארגעקומען דערוויסען מיר זיך פאלגענדע פרטים:

אויפ׳ן יאריד איז אנגעקומען א יונגערמאן מיט א וואליזקע, צוגעגאנגען צו דער פריליין ראט, און דערקלערט איהר, אז אזוי ווי ער וויל בעזיכטיגען די אויסשטעלונג, בעט ער א דערלויבעניש אוועקצושטעלען ביי איהר די וואליזקע. ווי ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, איז אין דער דאזיגער וואליזקע געווען בעהאלטען א טייוועל-מאשין מיט אן אזוי גערופענעם זייגער-סיסטעם. און דער זייגער איז געווען אנגעשטעלט אויף האלב צעהן.

די טייוועל-מאשין איז געווען פערזעהן מיט האצעל׳ן, אייזערנע שרייפלעך, כדי דער אויפרייס זאל זיין שטארקער.

דער אויפרייס איז ווירקליך געווען אזוי שטארק, אז די קאסירערין איז פערוואונדעט, און א טייל געלה, וואס זי האט געהאלטען אין צייהלען, איז פערברענט געווארען.

ספעציעל אינטערעסאנט איז דער צווייטער מאמענט, אז דאס פעקעל אין דער באהן האט אויך ענטהאלטען, טייוועל-מאשינען מיט דעמזעלבען זייגער-סיסטעם.

היינט א גאנצען טאג האט די פאליציי בעוואכט אלע אוקראינישע אינסטיטוציעס און פריוואטע אוקראינישע אונטערנעהמונגען. פונדעסטוועגען איז די ענדעקעס געלונגען צו פערשטערען א רייה שילדען אויף אוקראינישע געוועלבער.

די אויספארשונג וועגען די אטענטאטען ווערט געפיהרט אין דער ריכטונג פון או. א. וו. (אוקראינישע מיליטערישע ארגאניזאציע).

יום-טוב פון פוילישע שטעט

לכבוד דער דערעפענונג פון מזרח-יריד אין לעמבערג

לעמבערג, 8. (טעלעפאניש).

אין צוזאמענהאנג מיט דער דערעפענונג פונ׳ם מזרח-יאריד איז היינט פארגעקומען א יום-טוב פון די פוילישע שטעט.

דער יום-טוב האט זיך אנגעהויבען 9 א זייגער אינדערפריה מיט א גאטעסדינסט אין דער קאטעדרע.

11 א זייגער פריה האט זיך פון שטעטישען טעאטער אנגעהויבען א צוג פון היסטאריש-געקליידעטע גרופען, וועלכע האבען געזאלט שילדערן די פערשידענע שטעט און שטאנד-שיכטען פון דער פוילישער בעפעלקערונג.

אין אווענד איז אויפ׳ן פלאץ פונ׳ם יאריד פאר געקומען א פארשטעלונג אונטער׳ן פרייען הימעל.

א יאפאן-טאג אויפ׳ן מזרח-יריד

לעמבערג, 8. (טעלעפאניש).

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין לעמבערג זענען צום יאריד געקומען פערטרעטער פון יאפאן וועט מארגען (ד.ה. היינט) איינגעארדענט ווערען א יאפאנישער טאג.

א דעלעגאציע פון יאפאנישע האנדעלס-קאמער, און לעמבערגער האנדעלס-קאמער וועט אפהאלטען א בשותפותדיגע קאנפערענץ.

עס וועט אויך געלייענט ווערען א רעפעראט וועגען די יאפאניש-פוילישע האנדעלס-בעציהונגען.

צו דער קאנפערענץ וועט אויך ספעציעל קומען דער יאפאנישער געזאנדטער אין ווארשא צוסהאמא.

דעפ. ווישליצקי ביים האנדעלס-מיניסטער

ווארשא, 8 (טעלעפאניש). דער האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי האט אויפגענומען דעם דעפ. ווישליצקי.

בעת דער קאנפערענץ האט דער מיניסטער ערקלערט, אז ער האט בדעה צוזאמענצורופען אויף אנהויב אקטאבער די פארשטעהער פון די האנדעלס-קאמערן, כדי ארומצורעדען א רייה אקטועלע פראגען.

דער מיניסטער האט פעסטגעשטעלט די אלגעמיינע פערבעסערונג פון דער ווירטשאפטליכער לאגע.

ווי אזוי זאל מען בעסער באיקאטירען

פויזען, 8 (יט״א טעלעפאניש) דא איז געפענט געווארען דער אלפוילישער צוזאמענפאהר פון די קליינהענדלער-פעראיינען, די הויפט-פראגע אויפ׳ן צוזאמענפאהר איז צו געפינען מיטלען ווי אזוי בעסער צו ארגאניזירען דעם באיקאט אויף יודען.

נורמי האט נעכטען געזיגט

ווארשא, 8. (טעלעפאניש).

היינט זענען פארגעקומען די ווייטערדיגע אינטערנאציאנאלע לייכט-אטלעטישע קאמפפען.

אין דעם לויף אויף פיער מייל האט געזיגט נורמי. דעם דאזיגען לויף האט ער דורכגעמאכט אין משך פון 19 מינוט מיט 35 סעקונדען.

פעטקעוויטש, דער ווארשאווער לויפער, וועלכער האט נעכטען בעזיגט נורמי׳ן, איז געקומען דעם צווייטער (אין 19 מינוט 41,7 סעקונדען).

אינטערעסאנט איז אז פעטקעוויטש האט בעת׳ן אינטערנאציאנאלען לויף אויף דער מייסטערשאפט פון ענגלאנד, ווען ער האט בעקומען דעם צווייטען פלאץ — דיזעלבע ריסטאנץ דורכגעמאכט אין 19 מינוט 55 סעקונדען. אזוי-ארום זעהט מען, אז פעטקעוויטש האט זייט דאן געמאכט פארטשריט, און אגב אויך פעסטגעשטעלט, איצט א נייעם פוילישען רעקארד.

דער נומערוס-קלאוזוס אין אונגארן

לאזט זיך פיהלען אויך די נישט-יודען

בודאפעשט, (יט״א) צום נייעם אקאדעמישען יאהר זענען אויף די אונגארישע הויכשולען צוליב דעם פערפליכטענדען „נומערוס קלאוזוס״ אויפגענומען געווארען ווינציגער ווי א העלפט פון די קאנדידאטען. אזוי ארום האט זיך דער „נומערוס קלאוזוס״ הייריאהר גלאט שטארק פיהלען אויך די נישט-יודען און האט ארויסגערופען אן אלגעמיינע פערביטערונג צווישען פערשידענע שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

די עקזעקוטיווע פון פעראייניגטען יוגענד קאמיטעט פאר דער ארץ-ישראל-הילפס-אקציע פאדערט אויף די פארשטעהער פון די פאלגענדע יוגענד-ארגאניזאציעס:

„הרצליה״ א׳ ב׳, „גורדוניה״, „החלוץ-המרכזי״, „עבודה״, „החלוץ״, „החלוץ-הצעיר״, „השומר-הצעיר״, „ברית-טרומפלדור״, „צעירי-מזרחי״, „פרייהייט״, „אביטוריענטען פון 1-טען יודישען גימנאזיום און פון 2-טען, אקאדעמישער קרייז ביי „התאחדות״, „דת-ועבודה״, „חשמונאי״, „הכח״, „קדימה״, „ברוריה״, „צעירי-לינת-הצדק״, „צעירי-כנסת-ישראל״, „צעירי-אמוני-ישראל״, „פועלי-אמוני-ישראל״, „בני-ציון״, „בר-כוכבא״, איבערצוגעבען זאפארט אין סעקרעטאריאט פון יוגענד-קאמיטעט די רשימות פון זייערע מיטגלידער, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער זאמעל-אקציע.

די דאזיגע מיטגלידער, פערועהען מיט געהעריגע לעגיטימאציעס פון זייערע פעראיינען, דארפען זיך באלד מעלדען אין סעקרעטאריאט פון יוגענד-קאמיטעט, וועלכער איז טעטיג אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צ נאלעוויטשא 4) טעגליך פון 5 30 ביז 10 אווענד. דארט ווערען אויך ארויסגעגעבען אלע נויטיגע אינסטרוקציעס

פעראייניגטער יוגענד-קאמיטעט פאר דער א״י הילפס-אקציע.

9164

פעסעל וואלד (פיעטריקאוו)

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער קוזינע

פעסעל וואלד (פיעטריקאוו)

צו דער חתונה פון איהר ליבען זוהן

ישכר

מיט פרל.

אסתר שוויאטלאווסקא (ראדאמסק)

דו זאלסט פון זיי פיל נחת דערלעבען, ווי אויך דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט

לאדז. הערש וואלף בערקאן און פרוי.

דער הילפס-קאמיטעט פאר די געליטענע אין א״י

פאדערט אויף אלע פריוואט-פערזאנען, פעראיינען, אינסטיטוציעס א. א. וו. וועלכע האבען געזאמעלט געלדער לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל, אריינצוטראגען דאס געזאמעלטע געלד צוזאמען מיט די רשימות פון די שפענדער אין דער קאסע פון קאמיטעט אין לאקאל פון דער יודישער קהלה (פלאץ וואלנאשטשי 6) פון 7–9 אווענד. גלייכצייטיג מאכען מיר אויפמערקזאם, אז אלע בעטייליגטע אין דער זאמעל-אקציע מוזען בעזיצען ספעציעלע פולמאכטען, זאמעל-ליסטען און אריגינעלע קוויטונגען ארויסגעגעבען דורך דעם הילפס-קאמיטעט.

דאס פרעזידיום (פארזיצענדער (–) ד״ר מ. ברוידא)
(קאסיר (–) סענאטאר ש. בודזינער)

9164

צענטראלער יודישער האנדווערקער-פערבאנד

אין לאדז און אומגעגענד, פאלודניאווא 4.

מיר מאכען בעקאנט אלע מיטגלידער, אז אונזער פערבאנד האט בעקומען דאס פארמעלע רעכט צו ערלעדיגען פאר זיינע מיטגלידער איינשרייבונגען און אויסמעלדונגען אין דער קראנקען-קאסע. די דאזיגע ענינים ווערען ערלעדיגט אין דער קאנצעלאריע פון פערבאנד (פאלודניאווא 4) טעגליך פון 10–1 פארמיטאג און פון 5–9 אין אווענד.

0916 דער סעקרעטאריאט.

אויפפאדערונג!

דערמיט פאדער איך אויף ה׳ ביסל טייער סוויטער-פאבריקאנט פון אגראדאווא 9, אז ער זאל מיר ביז דינסטאג, דעם 10.9 ד.י. 3 א זייגער נאכמיטאג בעצאהלען די 1400 זל. פאר די סחורה, וואס ער האט מיר אויף אנ׳ ספעריסטישען אופן ארויסגענארט. אין געגענפאל, וועל איך די זאך איבערגעבען דער פראקוראטור.

חיים ענגעלקי

פלאץ וואלנאשטשי 6.

9165

צו דער פערלאבונג פון מיין ליבען זוהן און ברודער

מאניעק קאפלאוויטש

מיט פרל. רוזשא קאהן

וועלכע איז פארגעקומען דעם 7. סעפט, ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט

חי׳ קאפלאוויטש און ברודער יוסף

Die herzlichsten Glueckwuensche unseren lieben Bruder

Sam Müller und Frau

zur Hochzeit Ihren lieben Tochter

Frl. ROSE (in America)

senden Geschwister u. Schwager in Lodz.

ס׳ווערט געזוכט קראפט-שפולערינס און א מיידעל צו רעפערוזירען צו סווימטערס, ווי אויך א אבערלאק-נייער. זאפארט צו מעלדען נאוואמיעיסקא 26, ביי מעשבערג.

אין ארץ-ישראל איז רוהיג

בלויז קליינע אינצידענטען אין ירושלים

ירושלים, 8 (י.ט.א. טעלעגראפיש) אין פערלויף פון שבת'דיגען טאג איז אין גאנצען לאנד געווען רוהיג, בלויז אין ירושלים זענען פארגעקומען קליינע אינצידענטען צוליב דעם געפונענעם געשטארבענעם יוד. אין גאנצען לאנד טרעט מען צו צו נארמאלע ארבייט.

לאנדאן, 8 (י.ט.א. טעלעגראפיש) שבת אין אווענד האט דער קאלאניאל-אמט פערעפענט-ליכט פאלגענדען קאמוניקאט: די ידיעות, וואס קומען אן פון אלע ראיאנען ערלויבען צוריקצוציהען געוויסע מיליטער-אפטיילונגען פון זייערע פאזיציעס. אין די געגענדען, וואו ס'איז נאך נישט אינגאנצען רוהיג, וועלען ווייטער פאטרולירען מיליטער-אפטיילונגען. די ענגלישע אויספארשונג העלפט שטארק צום צוריקבעקומען די צוגערויבטע פערמעגענס.

א"י רעגירונג בערעכטיגט די בוי-ארבייטען ביים כותל

ירושלים, 8 (יט"א טעלעגראפיש) ווי מיר דערוויסען זיך, איז די מיינונג פון דער רעגירונג, אז די בוי-ארבייטען פון די אראבער ביי דער כותל-מערבי זענען בערעכטיגט, ווייל זיי קומען פאר אויפ'ן באדען, וואס געהער צום אמאר-מעט-שעט, צו וועלכען יודען האבען נישט קיין צוטריט.

יוד — דיסטריקט-קאמיסאר פון צפת

ירושלים, 8 (יט"א טעלעגראפיש) דער יודישער קאמיסאר פון צפת אבראמסאן האט בע-קומען די פולמאכטען פון א דיסטריקט-קאמיסאר אין דער צייט פון דער אויספארשונג וועגען די געשעהענישען, ביטעס וועגען ענטשעדיגונג דאר-פען אריינגעטראגען ווערען שפעטסטענס 1 חודש נאך דעם שאדען.

געפונען א טויטען יוד ביים כותל

דער מערדער איז דערהרג'עט

ירושלים, 8 (יט"א טעלעגראפיש) נישט ווייט פון כותל-מערבי האט מען נעכטען געפונען א געשטאכענעם יוד, וועלכער איז צוריקגעגאנגען פון דער תפילה ביים כותל, מיט 2 שעה שפעטער האט אן'אונבעקאנטער מענש דערלאנגט דעם מער-דער מיט א גרויסען שטיין איבערן קאפ. צוליב דעם זענען פארגעקומען קליינע עקסצעסען, וועל-כע זענען שנעל ליקווידירט געווארען.

ווי אזוי אדוו. ווינער איז דער-מארדעט געווארען

מיר האבען שוין געבראכט די טרויעריגע ידיעה, אז צווישען די ערשטע דער'הרגעטע פון די אראבער אין ירושלים, איז געווען וויענער, א בעקאנטער אדוואקאט.

עס זענען איצט ערהאלטען געווארען איינ-צעלהייטען ווי אזוי וויענער איז אומגעקומען.

ער האט דורכאויס געוואלט זעהען וואס עס קומט פאר אין שטאט און געהייסען זיין סעקרע-טאר צוגרייטען דעם אויטאמאביל. אין אויטאמא-ביל האט זיך אריינגעזעצט ווינער. זיין סעקרע-טאר לייאנעל קוניאן און צוויי יודען וועלכע הא-בען ביי איהם געארבייט. ווען זיין אויטאמאביל איז פערבייגעפאהרען דעם דמשק ער וועג האבען איהם בעגעגענט א מח.ה אראבער. „ווער ביזטו?" האבען זיי איהם געפרעגט. „אנא יהודי" (איך בין א יוד) האט ער געענטפערט אויף אראביש. „נא זשע דיר!" און אראבער האט איהם דערשאסען צום טויט. ער האט בלויז געהאט צייט אויסצו-שרייען איין ווארט „לייאנעלן" די צוויי יודישע יונגעלייט זענען אויך ערמארדעט געווארען. נאכ-הער זענען זיך די אראבער צולאפען.

א פרוי א זשורנאליסטקע ברעכט אויס אין א געוויין

ירושלים (י.ט.א.) בעת פרוי קארי, די פרוי פון ממלא מקום פון יוסטיץ שעף פאר פא-לעסטינא, וועלכע איז א זשורנאליסטקע, האט בעזוכט דעם היגען הדסה האספיטאל און פערביי-געגאנגען די צומזיקטע און פערקריפעלטע יודען, וואס מען האט אהין אריינגעבראכט, האט זי אויסגעבראכען אין א ביטער געוויין. מיט איהר איז געווען דער פוילישער קאנסול, וועלכער האט שוין איינמאל בעזוכט דעם האספיטאל.

„יאהרען וועלען אוועקגעהן ביז מען וועט אלץ קענען צוריקשטעלען און פעררייכטען און א נארמאל לעבען וועט זיך ווידער אנפאנגען, — האט פרוי קארי געזאגט. זי האט פיל פאציענטען געגעבען בלומען.

א"י דארף געהערן צו די יודישע און אראבישע פויערים

א געשפרעך מיט קאלאנעל וועדזשוואוד

בערלין, 8 (ספ. טעל.) אין „בערלינער טאגעבלאט" איז אפגעדרוקט א געשפרעך מיט קא-לאנעל וועדזשוואוד וועגן די געשעהענישען אין פאלעסטינא.

וועדזשוואוד האט זיך דעקלארירט אלס א הייסער אנהענגער פון דער פאליטיק פון א יודי-שער נאציאנאלער היים אין פאלעסטינא, וואו די יודען האבען בנוגע די אפגעשטאנענע אראבער א געוויסע קאלאניזאטארישע מיסיע. דאס ברענגט אבער, לויט וועדזשוואודס מיינונג, צו א געוויסען געגענזאץ צו די אויטאקראטישע נייגונגען פון די בריטישע פערוואלטונגס-בעאמטע, וועלכע האלטען, אז ס'איז לייכט צו רעגירען מיט א ווייניגער ענט-וויקעלט פאלק, ס'איז נייטיג א שארפע קאנט ראל פון די ראזיגע בעאמטע, וועלכע זענען נוטע צום אראבישען צר. א בעזונדער געוויכט לעגט וועדזש-וואוד אויף די איינצעלנע פאלקסטיילען אין פא-לעסטינא. ער צוטיילט זי אויף 4 טיילען: 1) די יודישע בעפעלקערונג 2) די אראבישע פויערים (פעלאכען), 3) די גרויסע גרונד-בעזיצער און 4) אראבישע שבטים, לויט וועדזשוואודס מיינונג בע-שטעהט די הויפט אויפגאבע פון דער מאנדאטער-פערוואלטונג דערין, אז זי זאל ברענגען צו א פרידליכע צוזאמענארבייט צווישען די יודען און פעלאכען. דאס איז זעהר מעגליך. פאלעסטינא איז גענוג גרויס פאר יודישע און אראבישע ריטער, ווען זיי קענען זיך אפילו נישט צונויפמישען האט די ערפאהרונג געלערנט, אז זיי קענען זעהר גוט צווישען זיך אויסקומען. די איינענטליכע שווע-ריגקייטען קומען ערשטע דעמאלסט, ווען ס'הויבען זיך אן אריינצומישען די פערשיידענע אראבישע שבטים.

ס'קען קיין שום בריד נישט זיין האט וועדזשוואוד געזאגט, אז מ'זאל די אראבער, וועל-כע זענען פיר פינפטעל פון דער בעפעלקערונג ארויסצוטרייבען פון פאלעסטינא. די פעלאכען מוזען בלייבען אין לאנד, מיט די אראבישע שב-טים מוז געמאכט ווערען א סוף.

ראן האט וועדזשוואוד גערעדט וועגן די גרויסע גוט-בעזיצער, וועלכע האבען און זייער בעזיץ אונגעפעהר דריי פירטעל פון פאלעסטינישען באדען. די ראזיגע הערען לעבען אפילו נישט אין פאלעסטינא, נאר אין סיריען, ערער אנדערשוואו. צוויי דריטעל פון זייער בעזיץ ליגט אינגאנצען נישט בעארבייט, ווען ס'מעלדעט זיך א יודישער קויפער זאגט מען איהם א א פרייז, פאר וועלכען מ'וואלט געקענט קויפען אין ענגלאנד א ראפעלטען בעזיץ. דאס איז נישט נאר צוליב שפעקולאציע, נאר צוליב שנאה צום יודען, און מורא פאר דעם יודעם ארבייטסאמקייט און פארטשריטליכקייט. דאס לאנד דארף געהערען צו די יודישע און אראבישע פויערים. די הויפט אויפגאבע פון פאלעס-טינישען יודענטום איז טאקע צו שאפען א יודישע פויערים-שאפט, מ'ברויך נישט דארט קיין געשעפטס-לייט, נאר יודישע לאנד-ארבייטער א יודישען פראלעטאריאט, די יודען מוזען אויך מאכען דורכ'ן שטארקסטען דרוק, אז זיי וואלטען זיין גענוג שטארק פערטרעטען אין פערטיידיגונגס קאמפען און אין דער פאליציי זיי מוזען שטרע-בען דערצו, אז זיי זאלען קענען אויסקומען אהן ענגלישע שוץ. דער מאנדאט איבער פאלעסטינא איז און ענגלאנד נישט בעליבט, ווען ענגלאנד זאל נאך צוליב דעם דארפען ברענגען בלוט-קרבנות קען מען נישט פאראויסזאגען ווי אזוי ס'וועט זיך אנטוויקלען די ענגלישע עפענטליכע מיינונג.

5 יאהר טעטיגקייט פון „קאמזעט"

קאלאניזירט 23.000 יודישע משפחות

מאסקווע. (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט'ן דרייעהריגען יובילייען פון קאמזעט איז פערעפענטליכט געווארען א בעריכט פון דער בין-איצטיגער טעטיג-קייט פון דעם רעגירונגס-ארגאן פאר דער קאלאני-זאציע און אינדוסטריאליזאציע פון די יודען אין ראטען-פערבאנד. לויט דעם בעריכט קומט אויס, אז אין משך פון די 5 יאהר זענען אין סאוועט-רוסלאנד קאלאניזירט געווארען 23.000 יודישע משפחות. דער „קאמזעט" האט אויסגעארבייט א פלאן לויט וועלכען אין משך פון די קומענדע 5 יאהר וועלען קאלאניזירט ווערען 53.000 יודישע משפחות.

סך-הכל איז פאר די פערגאנגענע 5 יאהר אויסגעטיילט געווארען פאר דער יודישער קאלאני-זאציע אין קרים, אוקראינע, ווייסרוסלאנד א. אנד. 449,170 העקטאר ערד. אין בירא-בידזשאן זענען פאר דער יודישער קאלאניזאציע בעשטימט 3 מיל-יאן העקטאר ערד.

בלוטיג געשלעג צווישען יודישע קאלאניסטען אין ווייסרוסלאנד

מאסקווע. (יט"א) אין דעם יודישען דארף רעדקי, מאזירער קרייז איז אויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג צווישען די יודישע קאלאניסטען, וועלכע זע-נען געגען דער קאלעקטיוויזאציע, און די וואס זע-נען אנגעשלאסען אין א קאלעקטיוו. דער פארזיצער פון דעם יודישען קאלעקטיוו אין רעדקי אליהו זעלדין איז שווער פערוואונדעט געווארען. איינער פון די יודישע קאלאניסטען, וועלכע זענען געגען דער קאלעקטיוויזאציע אפרים רייסמאן ווערט צוגעצויגען צום געריכט אלס שולדיגער אין ארגאניזירען דעם אנפאל.

די שולדיגע אין דעם אנפאל וועלען אנגעקלאגט ווערען פאר פיהרען אן אקטיווען קאמף געגען דער ליניע פון דער רעגירונג פון קאלעקטיוויזירען דאס פויערטום.

וועגען די געשלעגען צווישען די יודישע קאלא-ניסטען ווערט אויך מיטגעטיילט פון קריוואראנער ראיאן. אויף פערטען ישוב אין יענעם ראיאן איז געקומען צו העפטיגע שלעגערייען צווישען די מיט-גלידער פון די יודישע קאלעקטיוון צוליב די מיי-נונגס-פערשידענהייטען בנוגע אבצוגעבען זייער חלק תבואה דער רעגירונג.

די אקציע לטובת דעם ארט-אזע-עמיגדירעקט אין ארגענטינא

בוענאס-איירעס, (יט"א) אין גאנץ אר-גענטינא ווערט איצט דורכגעפיהרט א גרויס-צוגיגע זאמעל-אקציע לטובת דעם פעראייניגטען פאנד פון ארט-אזע-עמיגדירעקט. אין בוענאס-איירעס איז פאר-געקומען א מאסען-פערזאמלונג, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען צו שטיצען מיט אלע מיטלען די אויפבויטעטיגקייט פון ארט-אזע-עמיג-דירעקט אין מזרח-אייראפע. צו דער פערזאמלונג זענען אנגעקומען בעגריסונגען פון פראפ. רובינאוו, בארא[illegible] גינזבורג, פריסטאף נאנסען און אנד.

בראש פון דעם קאמיטעט, וואס איז געשאפען געווארען, כדי אנצופיהרען מיט דער זאמעל-אקציע שטעהט ה' ה. גראסמאן. די גאנצע אר-גענטינער פרעסע ווידמעט פיל אויפמערקזאמקייט דער ראזיגער אקציע.

די באמבען-אויפרייסען אין לעמבערג

אקציע פון דער אוקראינער מיליטער-ארגאניזאציע

עהערנעכטען שפעט ביינאכט האבען מיר בע-קומען די ידיעה וועגן די באמבען-אטענטאטען אין לעמבערג. צוליב דעם האבען מיר די ראזיגע ידיעה נעקענט אריינגעבען נאר אין א טייל פון אונ-זער אויפלאגע: מיר ברענגען פאלגענדע פרטים פון די ראזיגע אטענטאטען.

לעמבערג, 8. (טעלעפאניש).

שבת אין די נאכמיטאג-שעה'ן האט אין דער באנאוש-אפטיילונג אויפ'ן הויפט-וואקזאל אויפגעריסען א באמבע. ס'זענען ארויסגערופען געווארען די פייערלעשער וועלכע האבען איינגעלאשען די שרפה, וואס איז ענטשטאנען צוליב דעם אויפרייס, די פאליציי האט גענומען צו פערטושען דעם גאנצען ענין, אינפארמירענדיג די פרעסע, אז אויפ'ן באהנהויף איז פארגעקומען א געוועהנליכע שרפה.

אביסעל שפעטער איז פארגעקומען א צווייטער באמבען-אויפרייס. די פרטים פון צווייטען אטענ-טאטען זענען פאלגענדע: אויף לוקאשינסקא גאס נעבען דעם אקאדעמישען הויז האט אן'אוקראינער שער סטודענט געפרובט אויסצופיהרען א באמבען-אטענטאט, די באמבע האט איהם עקספלאדירט אין דער האנד און איהם פערוואונדעט, ער איז ארעסטירט געווארען. ער הייסט טערעשטשוק, און האט ערקלערט, אז ער געהער צו דער אוקראינישער מיליטערישער ארגאניזאציע. ווי מ'רעכנט האט דער ראזיגער אטענטאט געזאלט אויסגעפיהרט ווערען אויפ'ן האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי, וועלכער איז אויף דעם ארט אדורכגעפאהרען מיט'ן [illegible]ער וואָרע גאלוכ[illegible]וסקי צו דער ערעפנונג פון דעם מזרח-יריד.

אכט א זייגער אין אווענד איז פארגעקומען דער דריטער באמבען-אטענטאט אויפ'ן פלאץ פון מזרח-יריד. אן'אומבעקאנטער פערשוין האט גע-ווארפען א באמבע אין בנין פון דער פערוואלטונג פון מזרח-יריד. די באמבע האט אויפגעריסען און פערוואונדעט די קאסירקע, פון דער פער-וואלטונג און נאך עטליכע פערזאן, וועלכע זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל. דער אויפרייס האט אינגאנצען פערניכטעט די גאנצע איינריכטונג און לאקאל.

גלייכצייטיג מיט די אטענטאטען איז פארגע-קומען א רעגולערע דעמאנסטראציע-אקציע פון די אוקראינער. אלע רעקלאמע-סלופעס פון מזרח-יריד זענען אומגעווארפען געווארען. די [illegible]יגע אר-טענטאטען שטאמען פון דער אוקראינישער מילי-טער-ארגאניזאציע.

ס'איז כדאי צו דערמאהנען אז די אוקראיני-שע מיליטערישע ארגאניזאציע האט בשעתו אויס-געפיהרט אן'אטענטאט אויף מארשאל פילסודסקי, וועלכער איז אויך געפאהרען צו דער ערעפנונג פון מזרח-יריד. דאן איז געמאכט געווארען דער אטענ-טאט אויפ'ן גען. מ..וכ-פרעווירענט וואטשעכאווסקי, אלס רעזולטאט פון וועלכער ס'איז ארעסטירט געווארען סטאניסלאוו שטייגער.

אין צוזאמענהאנג מיט די אטענטאטען האט די פאליציי אנגעהויבען רעוויזיעס און ארעסטען צווישען די מיטגלידער פון דער אוקראינישער מי-ליטערישער ארגאניזאציע.

„נייע פרייע פרעסע" פאר די געליטענע

וויען, 8 (ספ. טעל.) די איינפלוסרייכע גרוי-סע וויענער צייטונג „נייע פרייע פרעסע" האט גע-עפענט א זאמלונג פאר די געליטענע יודען אין ערץ-ישראל.

קאלאנעל לאורענס איז א"י

לאנדאן, 8 (י.ט.א. טעלעגראפיש) פון גוט אינפארמירטע קוועלען טיילט מען מיט, אז נאך א"י איז אויף אן'עראפלאן געקומען צופליהען קאלאנעל לאורענס.

פאדערונג פון „באארד אף דעפיוטיס"

צו דער ענגלישער רעגירונג

לאנדאן, 8 (י.ט.א. טעלעגראפיש) ס'איז פארגעקומען א ספעציעלע זיצונג פון „באארד אף דעפיוטיס" (ועד הקהלות) געווידמעט די לעצ-טע געשעהענישען אין א"י. דעם פארזיץ האט געפיהרט אביגדור גאלדשמיט. ס'איז בעשלאסען געווארען אויפצופאדערען די בריטישע רעגירונג, אז זי זאל אויספיהרען איהרע פערפליכטונגען בנוגע א"י, וואס פליסען ארויס פונ'ם מאנדאט וועגען שאפען אין א"י א יודישע נאציאנאלע היים. ווייטער איז בעשלאסען געווארען צו פא-דערען פון דער רעגירונג, אז זי זאל צוציהען צו פעראנטווארטליכקייט די בעאמטע פון דער אד-מיניסטראציע, בעשטעטיגען די אומבעגרעניצטע רעכט פון די יודען אויפ'ן כותל מערבי און געבען ענטשעדיגונג די אלע געליטענע פון די לעצטע געשעהענישען.

פערזאמלונג פון דער קליינהענדלער=באנק

דאנע׳שטאג ביינאכט איז אין זאל פון קא־לאסעאום אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ י. ב. לעווקאוויטש פארגעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער קליינהענדלער באנק, אגראדאווא 2). פון בעריכט וועלכען ס׳האבען אפגעגעבען די ה״ה ווינער, וואלמאן און ל. ראזענבערג, איז צו זעהען, אז די באנק האט זיך שטארק ענטוויקעלט, איהר אומזאץ אין 1928 י. האט דערגרייכט 70 מיליאן זל. און אין דער ערשטער העלפט 1929 — 55 מיליאן זל. בלויז אינקאסא האט די באנק געהאט אין 1928, אויף קרוב 12 מיליאן זל. דער ריינער ריוח פאר׳ן יאהר 1928 האט בעטראפען 18 000 זל.

צו דער פערזאמלונג זענען געקומען פון רעוויזיאנס-פערבאנד — ה׳ שמויש, און פון ראיאן קאמיטעט — ארוו. צימערמאן.

נאכ׳ן בעריכט זענען פארגעקומען וכוחים. ס׳איז אנגענומען געווארען דער בודזשעט אויף 1929 י. אויף 120.000 זל. און נאכדעם איז פער אקלאמאציע אויסגעוועהלט געווארען א ראט און א פערוואלטונג.

אויפזיכטס-ראט: לייביש ראזענבערג, משה בענדעל, משה אהרן מילגראם, יצחק פיוועל בוכהאלטער, יוסף רושעשינסקי, משה יהודה ווערדיגער, מ״ך בארענשטיין, משה גרינשטיין, דוד טאראנטשיק. אלס קאנדידאטען: איסר שווארץ, בנציון גאלדבערג, יעקב בערענשטיין.

אין פערוואלטונג: חיים מענדל ווינער, גרשון וואלמאן, מענדל שאנצער. קאנדידאטען: פייוויש ווייסמאן, ברוך שלאדקאווסקי אלתר ראבינאוויטש.

בושעזשינער שטאטראט ווערט אויפגעלעזט

די וואיעוואודזטווע אין לאדז האט געמאלדען דעם סטאראסטע פון בושעזשינער פאוויאט, אז אלס רעזולטאט פון דער אדורכגעפיהרטער קאנטראלע אין דער זעלבסטפערוואלטונג פון דער שטאט בושעזשין—ווערט אויפגעלעזט דער שטאטראט אין בושעזשין פאר פערנאכלעסיגען די שטעטישע אלגעמיינע ענינים. דער סטאראסטע אין בושעזשין דארף פעראָרדנען נייע וואהלען.

פאר פערשידענע מיסברויכען ווערט אויך בעטרייט פון זיין אמט דער בורמיסטש פון בושעזשין—וואצלאוו ניערזשווידזש.

יודען ברידער!

מיט אפענע הענד טראגט אנט=קעגען אייער תרומה פאר אונזערע ברידער און שוועסטער אין א״י.

אבערקאנטאר פאדראבינעק
וועט ימים=נוראים דאווענען אין פילהארמאניע.

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, איז דעם קאמיטעט געלונגען צו אנגאזשירען אויף ימים נוראים קיין לאדז דעם בעקאנטען אבערקאנטאר ה׳ פאדראבינעק.

די דאזיגע ידיעה האט ארויסגערופען אן אמת׳ע צופרידענהייט ביי די אלע, וואס האבען שוין געהאט די געלעגענהייט צו הערען דעם „צווייטען ראזומני“, ווי מ׳רופט איהם אין ווילנע.

קאמער=טעאטער
ערשטע פרעמיערע פון סעזאן

צו דער ערעפנונג פון סעזאן אין אויפגעפרישטען און רעמאנטירטען קאמער-טעאטער האט דירעקטאר גארטשינסקי אויסגעקליבען א פיעסע פון פראנציסעק זאבלאצקי „פוציק וו׳ זאלאטאך“ און מ׳קאן נישט זאגען, אז די וואהל פון דער טעאטער-לייטונג פאר דער פרעמיערע איז געווען א גאר גליקליכע.

זאבלאצקי האט געשריבען אין 18. יאהרהונדערט. ער האט בעהאנדעלט מאטיווען, וועלכע זענען געווען אקטועל אין יענער צייט און אויך אנ׳אופן, וואס איז געווען צוגעפאסט פאר די צייטען, ווען מענער האבען געטראגען ווייסע געפודערטע פארוקען און לאנגע זאקען און אויך אין דעם זשאנר האט זאבלאצקי נישט געהערט צו די ערשטראנגיגע שרייבער, כאטש אויב מ׳האט אין זיינע פיעסען געזעהן, געוויסע מאלער-מאטיוועו, איז דאס געווען בלויז א בלאסער שאטען פון מאליערן, זעהר ווייט פון דעם אונשטערבליכען פראנצויזישען קאמעדיען-שרייבער.

פאר דעם היינטצייטיגען עולם האבען דעם קלאנסטען אינטערעס די אלטע און גאנץ באנאלע קאמיגאלען פון זאבלאצקי׳ס העלדען, אומדריי־טראגען אין אמאליגע פערזען, די אומענדליכע דיאלאגען און נאיווע מאנאלאגען, די פארשכעלונג איז דעריבער געווען גאנץ היבש לאנגווייליג פאר׳ן עולם. און ראטעווען זי האט נישט בעקאנט אפילו דער בעריהמטער פוילישער ארטיסט יוליוש אסטערווע, וועלכער איז דורך דער טעאטער לייטונג ארויסגעבראכט געווארען אויף גאסטראלען.

די ארטיסטיש-דורכגעפיהרטע פריהערדיגע טעאטער-סעזאנען ערלויבען אבער צו גלויבען, אז די ווייטערדיגע פארשטעלונגען וועט דיר. גארטשינסקי מאכען אנציהענדער און אינטערעסאנטער.

ל.

טעלעגראמען

מענדעלסאן-פייערונג אין בערלין

בערלין 8 (י.ט.א. טעלעגראפיש) דא איז פארגעקומען די מענדעלסאן-פייערונג, וועלכע איז איינגעארדענט געווארען בשותפות דורך דער יודישער קהלה און דער אקאדעמיע פאר וויסענשאפט פון יודענטום. געעפענט די פייערונג האט דער פארזיצער פון דער יודישער קהלה אין בערלין גענארג קארעצקי. נאכדעם האט וועגען לעבען און שאפען פון מענדעלסאן גערעדט מיניסטער סעווערינג און ד״ר בעק דער אויבערבירגערמייסטער פון בערלין. די שלוס-רעדע האט געהאלטען ד״ר בעק.

א משה מענדעלסאן-שריפט פון דער „ענציקלאפעדיא יודאיקא“

בערלין, (יט״א) אין צוזאמענהאנג מיט׳ן 200־יעהריגען געבורטס־טאג פון משה מענדעלסאן האט די „ענציקלאפעדיא יודאיקא“ פערעפענטליכט א ספעציעלע שריפט וועגען גרויסען יודישען דענקער. די שריפט ענטהאלט אפהאנדלונגען פון פראפ. ערנסט קאסירער, ד״ר ברונא שטרויס און ד״ר ש. בערענפעלד, ווי אויך אן אויספיהרליכע ביבליאגראפישע איבערזיכט פון דער משה מענדעלסאן־ליטעראטור.

דאס בוך איז פערזעהן מיט א רייהע אינטערעסאנטע בילדער און ביז איצט נישט פערעפענטליכטע בריף פון משה מענדעלסאן צו הערדער׳ן.

אפגעלעגט קראנקען-קאסע-וואהלען אין ווילנא

ווילנא, 8 (טעלעפאניש). נעכטען האבען געזאלט פארקומען וואהלען צו דער קראנקען־קאסע. לויט א פעראָרדנונג פון ארבייטס־מיניסטער פריסטאר זענען די וואהלען אפגעלעגט געווארען אויף אנ׳אומבעשטימטער צייט.

בלוטיגע צוזאמענשטויסען אין דייטשלאנד

בערלין, 8 (ספעציעל). אין בערלין, בראנדענבורג, און מינכען איז געקומען צו בלוטיגע צוזאמענשטויסען צווישען די פעלקישע און קאמוניסטען. ס׳זענען פערהאן פיל פערוואונדעטע.

נאך אכט שוהלען פערוואנדעלט אין קלובען

מאסקווע. (יט״א) דער צענטראלער אויספיהר־קאמיטעט פון דער אוקראינישער רעגירונג האט בעשלאסען צו פערוואנדלען נאך אכט שוהלען אין קולטור־אנשטאלטען.

עס וועלען פערמאכט ווערען: די קלויז פון פאלטאווע, די שוהל אין ראקיטנע, די אלטע קלויז אין קארסון, די אלטע שוהל אין קאנאטאפ, די שוהלען אין לילובאר, יאנושפאל, זינקאוו און אין אושורסק.

לאדזער יודען!

לייגט נישט אב אויף שפעטער, גיבט אייער תרומה לטובת די געליטענע יודען אין ארץ=ישראל.

הונגער-שטרייק צוליב׳ן פערבאט פון שחיטה
דער שטרייק העלפט און יודען געוויבען

מאסקווע. (יט״א) אלע יודען פון דעם שטעטעל נאסאוויטשי, האמלער קרייז, האבען ערקלערט א הונגער־שטרייק, ווען די ארטיגע סאוויעטישע מאכט האט פערבאטען דעם פערקויפען פון כשר פלייש.

— „מיר וועלען נישט עסען קיין פלייש ביז וואנען די דאזיגע גזירה וועט נישט אפגעשאפט ווערען — האט די יודישע בעפעלקערונג פון שטעטעל מיטגעטיילט דער מאכט. דער קרייז־סאוויעט אין האמעל, האט דאן דעם פערבאט אפגעשאפט.

אנ׳ענהליכער שטרייק איז אויך ערקלערט געווארען אין דעם שטעטעל מאלאטשין, מינסקער קרייז. דארט האט זיך דער שטרייק געצויגען א גאנצען מאנאט צייט ביז די צענטראלע מאכט פון מינסק האט צוריק ערלויבט די שחיטה לויט׳ן יודישען דין.

אין דעם שטעטעל לאיעוו האט די יודישע בעפעלקערונג גענומען אויף זיך איינצוהאלטען רעגולער דעם שטייער, וואס דער ארטיגער סאוויעט האט ארויפגעלעגט אויפ׳ן קצב פון דאס פלייש, כדי ער זאל נישט ליקווידירען די יאטקע און זאל ווייטער פערקויפען כשר פלייש.

ראדיא=פראגראם
מאנטאג, 9 סעפטעמבער

12.05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 16.30 ווארשא: ארטיסטישער ווינקעל אויפטריט פון מאריא מאליצקא. 16 40 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-מוזיק. 18.00 פויזען: נאכמיטאג-קאנצערט. 19.25 ווילנא: פרעהליכער פעליעטאן וועט דערצעהלען האלינא האהענזאלינגער.. 20.05 ווילנא: פון מיינע ארטיסטישע זכרונות רעפ. מיכאל יוזעפאוויטש. 20.30 ווארשא: טימפאניש-פאפולערער קאנצערט. 22.05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 19.30 בערלין: „דער וואלד שיף“ אפערע פון לארטצינג. 20.00 קעניגס וואוסטערהאוזען: קאמעראל-קאנצערט. 20.00 לייפציג: קאנצערט פון מאריס פראנק. 20.00 ציריך: פידעל-קאנצערט פון אלבערטיני פערארי. 20.00 לאנדאן: וואגנער-אווענד. 21.05 מינכען: בעטהאווען-אווענד.

ספארט=בעוועגונג.

„ל. ק. ס.“—„ווארשאוויאנקא“ 3:3 (1:1)

(ב) נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען א „ליגע“־מעטש צווישען „ל.ק.ס.“ און ווארשאווער „ווארשאוויאנקא“.

„ווארשאוויאנקא“ געהערט צו די „ליגע“ קלובען אין פוילען וועמען מ׳קאן קיינמאל נישט פאראויסזאגען קיין רעזולטאט אלע איהרע „ליגע“־מעטשען ברענגען תמיד נישט ערווארטעטע סורפריזען, דעריבער רופען טאקע ארויס איהרע מעטשען א אינטערעס.

ביידע מאנשאפטען זענען צום נעכטיגען מעטש ארויסגעטרעטען מיט זייערע בעסטע צוזאמענשטעלען. „ל.ק.ס.“ אויפ׳ן ארט פון גאלעצקי׳ן מיט ראזאמסקי׳ן.

דאס שפילען איז געפיהרט געווארען אין א זעהר לעבהאפטען טעמפא מיט א סיסטעם פון שטויסען וואס מעהר פאראויס דעם באלעם און מיט א שנעלען לויפען שאפען זיך זעהר אפט ערנסטע מאמענטען אונטער די טויערען. ביידע מאנשאפטען האבען זיך אויסגעצייכענט צוגעפאסט צו דעם הויראסיסטעם, אזוי דאס שפילען איז צייטענווייז געווען גאנץ אינטערעסאנט. שוין אין דער פינפטער מינוט שיסט טאראשעוויטש דאס 1־טע טויער פאר „ל. ק. ס.“

„ווארשאוויאנקא“ רייסט זיך ווייטער שנעל צו „ל.ק.ס.“ טויער און דערגרייכען עטליכע געפעהרליכע מאמענטען אונטער „ל.ק.ס.“־טויער. ביי איינעם פון איהרע אנגריפען „פאולירט“ טשמיעלא „ווארשאוויאנקא“׳ס אנגרייפער און זוויעוש שיסט פון „פרייי־שטויס“ דאס אויסגלייך־טויער.

אין דער צווייטער העלפט איז דאס שפילען אינטערעסאנטער ביי פריהער „ל.ק.ס.“ אנגריף אר בייט זעהר אינטענסיוו בעזונדערס שטאלעננווערק און פון זיינע אויסגעארבייטע מאמענטען פערגרעסערט „ל.ק.ס.“ נאך דעם רעזולטאט צוויי מאל. דורך קראלען און טאראשעוויטשען. אין דער צייט איז שוין זיכער „ל.ק.ס.“ ווי. „ווארשאוויאנקא“ פאלט אבער נישט ביי זיך און אין דער 30 מינוט פיהרט זי אדורך א עפעקטפולען אנגריף שטעלט דעם רעזולטאט אויף 3:2 די איבערמאכט דערהאלט ווייטער „ווארשאוויאנקא“ פיל גינסטיגע מאמענטען נוצט זי נישט אויס. אין דער 44 מינוט דיקטירט דער ריכטער א שטראף־שטויס צו „ל.ק.ס“ און זוויעוש ברענגט דאס אויסגלייכענדע טויער פאר „ווארשאוויאנקא“. דער דאזיגער רעזולטאט האלט זיך שוין ביז צום סוף.

„קדימה“—„טור“ 0:2

א פערדינטען נצחון האט דעם פערג. שבת אפגעהאלטען דער יודישער ספארט־קלוב „קדימה“ שלאגענדיג אין א מייסטערשאפטס־מעטש דעם שטארקען „ב“־קלאסיגען „טור“ און פערהעלטניש פון 2:0. די טויערען האבען געשאסען קוויאטקאווסקי און בירענבערג.

„קדימה“ II—„טור II“ 1:3

אויך די רעזערוו־מאנשאפט פון „קדימה“ האט בעזיגט די רעזערוו־מאנשאפט פון „טור“ שלאגענדיג זי אין א מייסטערשאפטס־מעטש וועגען דער „צע“ קלאס איז רעזולטאט פון 1:3.

„חשמונאי“—„ס. ס. ק. מ.“ 2:0 (0:0)

נישט פערדינטע מפלה פון „חשמונאי“ וועגען דעם מייסטערשאפט פון דער „ב“־קלאס“.

„ל.ט.ס.ג.“ — „אוניאן“ 4:8

פריינדשאפטס-מעטש.

„זיעדנאטשאנע“ — „פאזנאנסקי“ 2:6

מייסטערשאפטס-מעטש וועגען דער „צע“ קלאס.

פאביאניץ, 8 (טעלעפאניש).

„טוריסטען“ (רעז.) — „פ.ט.צ.“ 2:3

מייסטערשאפטס-מעטש וועגען דער „א“ קלאס. „פ.ט.צ.“ געהט דעפינימיוו אראפ אין דער „ב“ קלאס.

קראקא, 8 (טעלעפאניש).

„מכבי“ — „הכח“ (ביעלסק) 2:4

נעכטען האט זיך אנגעהויבען די מייסטערשאפטס-מעטשען פון די יודישע קלובען אין פוילען, דער ערשטער מעטש צווישען היגען „מכבי“ און ביעלסקער „הכח“ האט זיך פערענדיגט מיט א נצחון פון „מכבי“ אין רעזולטאט פון 2:4

רעזולטאטען פון די נעכטיגע „ליגע“ קאמפען אין פוילען

קראקא, 8 (טעלעפאניש).

„ווימלא“ — „פאגאן“ 1:3

לעמבערג, 8 (טעלעפאניש).

„טשארני“ — I פוטבאל=קלוב (קאטאוויץ) 4:3

ווארשא, 8 (טעלעפאניש).

„פאלאניא“ — „לעגיא“ 2:2

פויזען, 8 (טעלעפאניש).

„ווארטא“ — „קראקאוויא“ 0:2

וויעלקע-הידוקי, 8 (טעלעפאניש).

„רוך“ — „גארבארניא“ 0:3

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.
ווייטערדיגע גאסטראלען פון די בעוואוסטע ארטיסטען
מ. לאמפע און פ. מענדעלעוויטש
א וואך פון ביליגע פרייזן: פון 50 גר. ביז 2 זל.
היינט, מאנטאג, 9 א זייגער אווענד—צום לעצטען מאל די שטארק אויסגענומענע פיעסע
גאט פון נקמה
אין 3 אקטען פון שלום אש.
הויפט-ראל „יעקל שאפשאוויטש“—מאריס לאמפע.
דינסטאג, 9 אווענד אונאפרופליך לעצטע געזעגענונגס=פארשטעלונג
טוביה דער מילכיגער
אין 4 אקטען פון שלום=עליכם. די הויפט-ראל „טוביה“—מאריס לאמפע.
בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע-זאל.
מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד.

שול, היגיענע, פיזישע דערציהונג

יעדע שול מוז האבען א שול-דאקטאר

פלאקאטען אין די גאסען · און אנאנסען אין דער פרעסע זענען מודיע די עלטערן וועגען די לערן-אנשטאלטען, וועלכע זענען טעטיג אין אונזער שטאט.

אלע אנאנסען, אהן אויסנאהם, מעלדען וועגען דעם גוטען פעדאגאגישען פערסאנאל, וועגען רייכען לערן-פראגראם, אלע זאגען צו גייסטיגע בילדונג. אבער אין קיין איין אנאנס האבען מיר נישט געפונען קיין שפור וועגען פיזישער דערציהונג פון די קינדער, וועגען שטרעבען צו פערזיכערן דעם קינד מעדיצינישע השגחה.

דאס איז נישט קיין מעלה פאר אונזערע שולען. אונזערע שולען נויטיגען זיך מעהר נאך ווי אנדערע אין גוט ארגאניזירטער מעדיציניש-היגיענישער השגחה. מיר מאכען אויסערגעוועהנליכע אנשטרענגונגען ביים בויען אונזער שול-וועזען, און דאך זענען אונזערע שול-לאקאלען נישט קיין געהעריגע, נישט גענוג גערוימע, זיי פערמאגען נישט די נויטווענדיגע צוגאב-רוימען, רעקרעאציאנס-זאל, גימנאסטישער זאל א. א. וו., וועלכע עס פערמאגט יעדע מאדערנע וועלטליכע שטאטישע אדער רעגירונגס-שול. די קלאסען זענען נישט גענוג גרויס, האבען נישט גענוג לופט, ליכט און באלייכטונג, עס פערברענגען אין די קלאסען א גרויסע צאהל קינדער, מעהר ווי דאס איז דערלויבט לויט די כללים פון היגיענע, און אטעמען איין אנגעשטיקטע, אומריינע לופט. דאס לערן-פראגראם אין אונזערע שולען איז צו גרויס אין פערגלייך מיט די אפיציעלע פראגראמען פון די רעגירונגס-שולען. ס'איז כדאי צו בעמערקען, אז אויף דעם נייעם שול-יאהר ווערט איינגעפיהרט אין אלע רעגירונגס- און שטעטישע שולען די 30-שעה'דיגע לערן-וואך, דאס הייסט, אז מעהר ווי פינף לערן-שעה'ען א טאג דארף מען נישט זיין אין שול. און פון דעם געהט 10 פראצ. אראפ אויף פיזישער דערציהונג און ספארט, ד. ה., אז מינימום 3 שעה אין וואך זענען די קינדער פערנומען מיט גימנאסטיק! אין אונזערע שולען איז גימנאסטיק אינגאנצען נישט פאראן, און די קינדער לערנען 8 שעה א טאג און אפט — אין חדרים און תלמוד-תורות — 10 שעה אין טאג. ס'איז פערשטענדליך, אז די בעזונדערהייטס-שעדליכקייטען, וועלכע זענען פעסט-געשטעלט אין יעדער שול, זענען נאך שטארקער אין אונזער שול.

דאס לערנען אין שול איז א שווערע ארבייט.

א גאנצע רייהע שול-קראנקהייטען זענען פעררעגיסטרירט ביי שול-קינדער. שוין דער אומשטאנד, וואס כמעט אלע שולען צווינגען די קינדער צו זיין פאר 8 אין דערפריה אין דער שול — 8 א זייגער הויבען זיך אן די למודים — פיהרט צו איבערמידקייט. אום צו זיין 8 אין דער פריה אין שול דארף מען אויפשטעהן מינדעסטענס האלב 7, ווייל דאס קינד מוז האבען א שעה אין דערפריה אויף אנטון זיך, וואשען זיך און פריהשטיקען, און א האלבע שעה אויף דעם וועג צו דער שול. די קינדער, וועלכע וואוינען ווייט פון די שולען, און פאהרען מיט די טראמוואיען, מוזען האבען א גאנצע שעה און דארפען אויפשטעהן 6 אין דערפריה.

מ'וועט ענטפערן: זאלען די קינדער זיך פריה לעגען שלאפען, וועלען זיי קענען פריה אויפשטעהן. דאס קען געמאלט זיין פאר קינדער פון פערמעגליכע עלטערן, וועלכע האבען גרויסע וואוינונגען און ספעציעלע קינדער-צימערן. אבער אין דער איבערוויגענדער מעהרהייט פון יודישע הייזער האבען די קינדער נישט קיין בעזונדערע צימערן. זיי פערברענגען דעם גאנצען טאג אין אלגעמיינעם עס-צימער און אין דעם צימער ווערען צונאכטס אויסגעבעט געלעגערס פאר די קינדער. און מאכען זיי געלעגערס פאר פריה — קען מען אויך נישט. דאס קינד וויל נישט געהן פריה שלאפען, ווייל עס וואוינט ענג מיט די עלטערן, לעבט איבער צוזאמען מיט די עלטערן די דאגות פרנסה, און איז בכלל נייגיריג צו וויסען, וואס האט פאסירט דעם טאג. און דערפאר געהן די קינדער שלאפען 12 און 1 ביי נאכט, אין בעסטען פאל 11 א זייגער. 6–6½ מוז דאס קינד אויפשטעהן. איז דען א וואונדער, אז דאס קינד איז נישט אויסגעשלאפען, נישט אויסגערוהט, וואס ווירקט ביז גאר שלעכט אויף דעם געזונד-צושטאנד פון קינד בכלל און אויף זייגע פעהיגקייטען צום לערנען בפרט.

צו דער פלאג, וועלכע איז נוגע אלע קינדער — סיי יודישע, סיי קריסטליכע קומט צי נאך עפעס, וואס איז נוגע נאר יודישע קינדער. א גאנץ גרויסע צאהל פון אונזערע קינדער בעזוכען צוויי שולען: די רעגירונגס פאוושעכנע שול און געזעלשאפטליכע אדער פריוואטע רעליגיאנס-שול.

די פאווזשעכנע שול האט פאר אונזערע עלטערן א גרויסע צוציהונגס-קראפט דערפאר, וואס זי איז אנ'אימזיסטע. אבער זי שרעקט אויך מיט איהר אסימילאציאנס-גייסט, און הויפטזעכליך דערפאר, וואס אין די פאווזשעכנע שולען לערנען נישט די קינדער קיין עברי, קיין יודישע געשיכטע, קינדער, וועלכע בעזוכען די פאווזשעכנע שולען, קענען נישט אנשרייבען קיין יודישען בריף, נישט לעזען קיין יודישע צייטונג, וואס איז זעהר שמערצליך פאר יעדען יוד.

דער רוב עלטערן האבען געפונען אנ'אויסוועג: פארמיטאג שיקט מען דאס קינד אין פאווזשעכנע שול, און נאכמיטאג אין חדר, אדער פריוואטע רעליגיאנס-שול, אדער גאר אין תלמוד-תורה. פון אנהויב טראכט מען נאר וועגען לערנען דאס קינד דאווענען און שרייבען יודיש, אבער אז דאס קינד געהט שוין אין חדר, איז פארוואס זאל עס שוין זיך נישט לערנען חומש, און טאקע רש"י אויך, און אזוי-אנאך פערברענגט דאס קינד אין חדר דעם גאנצען נאכמיטאג, און אין מאנכע שולען ביז 9 און 10 א זייגער אינאווענד פון 8 פריה ביז 8 אינאווענד. כמעט א 12-שעה'דיגער ארבייטסטאג! ס'איז שווער צו גלויבען דערין. ס'איז אבער אזוי. ווי דאס ווירקט אויף דעם געזונד-צושטאנד פון קינד, איז זיך נישט שווער פארצושטעלען. ס'איז שוין א פעסטגעשטעלטע זאך, אז סיי אין הינזיכט פון וואג סיי אין הינזיכט פון וואוקס זענען די יודישע קינדער הינטערשטעליג אין פערגלייך מיט זייערע קריסטליכע חברים, וועלכע געפונען זיך אין גינסטיגערע היגיענישע בעדינגונגען. ביי אונז אין לאדז, צווישען די קינדער וועלכע בעזוכען די תלמוד-תורות, קען מען געפינען 8–9 יעהריגע קינדער, וועלכע וועגען 13 און 14 קילא — דאן ווען די נארמע פאר א נארמאל 8–9 יעהריג קינד איז 23–24 קילא.

אונזערע קינדער קלאגען זיך אפט אויף קאפ-ווייטאג. אפילו די צערטליכסטע מוטער טייטשט אויס די קלאגען פון קינד אלס צייכען פון פוילקייט, פון ווידערווילען צום לערנען זיך, פון שלעכטע פעהיגקייטען. זי נעהמט גארנישט אין אכט, אז דאס אנגעשטרענגטע לערנען פיהרט צו אנעמיע, בלוטארימקייט און קאפ-ווייטאגען.

שול-קינדער ליידען אויף קורצזיכטיגקייט, אויסקרומונגען פון רוקענביין, וואס איז א פועל-יוצא פון לאנגען זיצען אין אנ'אונבעקוועמער פאזיציע און נישט-צוגעפאסטע שלעכטע בענק. ענדליך צווישען די שול קינדער זענען זעהר פערשפרייט אינפעקציאנס-קראנקהייטען.

מעדיציניש-היגיענישע השגחה איבער די שול-קינדער דארף בעזייטיגען אט די אלע „שול שעדליכקייטען". דער ספעציאליסט, דער שול-דאקטאר האט די אויפגאבע צו קעמפען מיט די אלע נישט-געווינשענע ערשיינונגען.

דער שול-דאקטאר אונטערזוכט די קינדער באלד ביים איינשרייבען זיך אין שול. ער שטעלט פעסט באלד אין אנהויב, צי זענען צווישען די נייע איינגעשריבענע קינדער נישט פאראן קינדער מיט אנשטעקענדיגע קראנקהייטען, טובערקולאזע, אדער פאוואוס (פארך), אדער קרעץ, אדער טראכאמע (אנשטעקנדיגע אויגען-קראנקהייט). ער וועט אזעלכע קינדער באלד פון אנהויב בעזייטיגען פון דער שול, איבערשיקענדיג קינדער מיט טראכאמע אין ספעציעלע לערן-אנשטאלטען פאר אזעלכע קינדער, אדער אין סאנאטאריעס. אזוי-ארום ווערט באלד אין אנהויב געלעגט א צוים אויף דער מעגליכקייט, אז אזעלכע קראנקהייטען זאלן זיך פערשפרייטען צווישען די אנדערע געזונדע קינדער.

דער שול-דאקטאר מאכט אויפמערקזאם דער מוטער אויף דעם געזונדהייטס צושטאנד פון קינד. ער לערנט זי ווי אזוי זי דארף זיך בעגעהן מיט דעם קינד, וואס האט א שוואך הארץ, אדער שוואכע לונגען, ווי אזוי זי דארף דאס קינד ערנעהרען, קליידען א. א. וו. ער וועט פאראויס בעשטימען, וועלכעס קינד מוז דעם זומער פערברענגען אויף פרישער לופט און וועט צוגרייטען די עלטערן, אז זיי זאלען זיך בעמיהען אויף זומער די קינדער ארויסצושיקען אויפ'ן דארף, און די וועניג פערמעגליכע קינדער וועט ער איבערשיקען אויף די „טאז"-קאלאניעס, אדער אין אנדערע געזעלשאפטליכע זומער-קאלאניעס.

דער שול-דאקטאר קעמפט מיט דער דערשייגונג פון איבערמידקייט, פון נישט דערשלאפען. מיר זענען איבערצייגט, אז אפילו די עלטערן, וועלכע וואוינען נאר אין איין צימער, וועלען קענען ביים גוטען ווילען לעגען די קינדער פריה שלאפען, און וועלען נישט דערלאזען זייערע קינדער זאלען זיך לעגען שלאפען 11–21 ביינאכט און אין דערפריה זיך אויפכאפען 6, האלב 7 נישט אויסגעשלאפען, מיד — אויב דער שול-דאקטאר וועט אויפקלערען די עלטערן, ווי וויכטיג דאס איז פאר'ן געזונד פון קינד.

דער שול-דאקטאר זארגט דערפאר, אז קינדער קורצזיכטיגע, אדער שוואכהעריגע זאלען זיצען אין קלאס נישט ווייט פון קאטעדרע, אז די שול-בענק זאל זיין צוגעפאסט צום וואוקס פון קינד. דער שול דאקטאר וועט לערנען דאס קינד, ווי אזוי עס דארף זיך האלטען ביים שרייבען, ביים לעזען, ווי אזוי מ'דארף זיצען אין באנק, כדי עס זאל נישט קומען צו אויסקרומונגען פון רוקען-ביין.

דער שול-דאקטער נעהמט אונטער זיין שוץ די פיזישע איבונגען, זיי זאלען ראציאנעל אוועקגעשטעלט ווערען; קינדער שוואכע זאלען נישט איבערגעשרענקט ווערען ביי גימנאסטישע איבונגען.

דער שול-דאקטאר וועט זיך בעמיהען איינצופירנערען אין די קינדער נייע היגיענישע געוואוינהייטען, ריין צו האלטען זיך. אפט זיך וואשען, און וואשען נישט נאר דאס געזיכט, נאר אויך די פיס און דעם גאנצען קערפער. וואשען די צייהן מיט א צייהן בערשטעל און צייהן פראשעק.. און אפשר פון די נייע היגיענישע מידות, וועלכע דאס קינד וועט ברענגען אהיים, וואלטן אויך א פעולה האבען אויף די עלטערן און עלטערע ברודער און שוועסטער.

דער שול דאקטאר וועט אכטונג געבען אויף דער ריינקייט פון שול-לאקאל אין קלאס, די קלאסען זאלען געניגענד און אפט דורכגעלופטערט ווערען, איז שול זאל זיין א שול-אפטייקעל אויף יעדען צופאל.

דער שול-דאקטאר האט די השגחה איבער דער פיזישער דערציהונג פון קינד. זיינע אויפגאבען זענען אויסערגעוועהנליך ברייטע און וויכטיגע — און דארום מוז יעדע שול האבען א שול-דאקטאר.

און דארום דארפען זיך די עלטערן, וועלכע פערטרויען די שולען די גייסטיגע ענטוויקלונג פון קינד, זיך אויך פעראינטערעסירען, צי קען מען דער שול פערטרויען די פיזישע ענטוויקלונג פון קינד — און דאס ערשטע, צי איז אין דער שול טעטיג א שול-דאקטאר.

און אויב די עלטערן וועלען זיך דערמיט פעראינטערעסירען, דאן וועלען די שול-איינצנטימער און די שול-פערוואלטונגען נאכגעבען די גערעכטע פאדערונג פון די עלטערן.

ד"ר מ. שוו—בע

יורידישע עצות

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" אנטווארטען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערן צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאז יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט". כדי דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה, דארף צוגעלייגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט פארגעלעגט. אויף אנפראגען אהן קופאן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9713. פריוועס.

לויט'ן ארטיקעל 38 פון וועקסעל-געזעץ האט דער וועקסעל-בעזיצער נישט קיין רעכט זיך צו ענטזאגען צו צונעהמען א טייל אויפ'ן חשבון פון וועקסעל-חוב.

אין אזא פאל האט דער צאהלער דאס רעכט צו פערלאנגען, אז וועגען דער דערהאלטענער סומע זאל אויפ'ן וועקסעל גופא געמאכט ווערען א נצהפריגע אדנאטאציע און א בעזונדערע חוץ דער קוויטירונג. דאס געריכט דאגעגען האט נישט קיין רעכט פונאנדערצוטיילן די צוגע'משפט'ע סומע, אויפ'ן סמך פון א פראטעסטירטען וועקסעל אויף ראטעס.

9714. אנ'אלטשטעטישער לעזער.

9715. אלעזער פון פאלודניאווא גאס.

9716. צ. ד.

9717. א גרופע הענדלער פון גרינעם מארק

9718. לאסעצקי.

9719. בן דוב צבי.

9720. קאמיאנקע פון קילינסקיעגא נומ' 20

9721. א שטענדיגער לעזער פון קאנסטאנטינער.

9722. העכטקאפ.

ועגען אייערע ענינים טוט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 טיטבערגענגעניג די צייטונג.

9723. א לאקאטאר פון פרזשעדבארזש.

דער פונקט אין אפמאך, אז דער לאקאטאר מוז מאכען אלע זעמטליכע שטוב-רעפעראציעס אויף זיין אייגענעם חשבון, איז נישט גילטיג, ווייל ער טוט ווידערשפרעכען דעם ארט. 28 פונקט 1 פון דעקרעט וועגען לאקאטארען שיק. לויט'ן דערמאנטען געזעץ איז דער הויזוווירט מחויב צו האלטען די פערדינגענע דירה אין אזא צושטאנד, אז זי זאל זיין געאייגענט צו בעוואוינען.

9724. א גרופע לאקאטארען פון לענטשיק.

נישט בלויז דעם מאגיסטראט נאר אפילו ווען די מלוכה קויפט אפ דאס הויז מיט'ן צוועק אויפצושטעלען וואס פאר אנ'אינסטיטוציע ס'זאל נישט זיין, מוזען די לאקאטארען קודם כל בעזארגט ווערען מיט אנדערע פאסיגע דירות.

9725. א טעגליכער לעזער פון פראנציש-קאנער.

קיין צווייטען ווירא (טיטול וויקאנאווסקי) גיט דאס געריכט נישט ארויס, סיידען איהר וועט בעווייזען, אז איהר האט דעם ווירא פערלוירען.

אלענפאלס ווערען אויסגעהערט דער צד קעגען וועמען דער ווירא איז ארויסגעגעבען געווארען.

9726. פנחס פון וואלבארסקא.

עס איז א פראגע צי אייער פאטער לעבט אדער נישט. בכלל קאן מען שוין צו 15 יאהר ווערען אנערקענט פאר usamowolniony

גרעפין ראטעוועט ספרי-תורות פון א שרפה

35 יודישע משפחות זענען געבליבען אהן ברויט און דירה

לעמבערג. „טארנאבושענ", אדער ווי די יודען רופען עם „רזיקאוו" איז און דער חסידישער וועלט בעקאנט ווייל דא האט געלעבט דער רבי ר' אלעזר ז"ל דער זוהן פון'ם ראפשיצער און נאך איהם דער רבי ר' מאיר'ל, דער מחבר פון'ם ספר „אמרי נועם". נאך דריי „רזיקאווער" גדולים. אבער נישט בלויז אין דער יודישער וועלט איז טארנאבושענ בעקאנט, אויך אין אלגעמיין אינטערעסירט מען זיך מיט טארנאבושענ ווייל דא איז דער וואוינארט פון גראף טארנאווסקי וועמענס שלאס עס איז פאראיאהרען אפגעברענט געווארען.

א טייל יודישע איינוואוינער פון דער דאזיגער שטאט איז איצט געשעהען א גרויס אומגליק.

טארנאבושענ פערמאגט 3174 איינוואוינער. אכציג פראצענט פון דער בעפעלקערונג זענען יודען. דאנערשטאג זייגער איינס אויף דער נאכט איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער וואוינונג פון ה' רימלער עס האט בעדראהט, אז די גאנצע שטעטעל זאל אוועקגעהען מיט'ן רויך. אפגעברענט זענען געווארען 22 הייזלעך און 37 ארימע יודישע פאמיליעס זענען געבליבען נישט נאר א דאך איבער'ן קאפ, נאר לגמרי ארים און נאקעט.

א דאנק דעם, וואס אין טארנאבושענ געפינט זיך איצט אויף מאנעווער דאס 21-סטע פליהער-פאלק אונטער דער אנפיהרונג פון'ם קאפיטאן קר-קולקא איז געלונגען דאס פייער צו לאקאליזירען.

א דאנק דעם מיליטער איז אפגעראטעוועט געווארען דאס דערבייאיגע בית המדרש און די אנדערע שכנות'דיגע ארימע הייזלעך.

אין דער רעטונגס-אקציע האט פערזענליך אנטייל גענומען דער גראף טארנאווסקי מיט זיינע קינדער. די יונגע גרעפין האט פון'ם בית-המדרש אליין ארויסגעטראגען די ספרי תורות און האט געארבייט אונערמידליך ביז דאס פייער איז אפגעלאשען געווארען.

די היגע קהלה האט תיכף פערטיילט די נשרפים אויסגעצאהלט צו 10 זל. און אויף שבת און א הויז דעם אסיגנירט 1000 זל. די קהלה נעמט ווייטער אונטער א ברייטע רעטונגס-אקציע.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
צוריקגעקעהרט
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
בעקומט אן פון 8 פריה ביז 2 נ.מ. און פון 6–9 אוו.

די ענגלישע אימפעריע
און איהר אינטערעס אין ארץ-ישראל

די געשעהענישען אין פאלעסטינא רופען ארויס קודם כל א געפיהל פון טיפער עמפערונג געגען די דירעקטע און אינדירעקטע שולדיגע און ערשט שפעטער — א בעגעהר פונאנדערצוקלייבען זיך אין דער שרעקליכער ערשיינונג.

א טייל פון דער ענגלישער פרעסע רעדט איצט וועגען דעם „רעליגיעזע פאנאטיזם", וואס האט דערפיהרט צו דער שחיטה. די צייטונגען גיבען איבער אייגענטליך נישט אזוי פיל די טראגעדיע אין פאלעסטינא, וויפיל די פערוויקעלטע לאגע פון ענגלאנד, וועלכע פערוואלטעט מיט'ן לאנד נאר צוליב איהר גרויסמוטיגקייט. ענגלאנד, וואס האט דאס לאנד פערנומען, לויט די דאזיגע צייטונגען, נאר לויט'ן רוף פון איהר הארץ, דארף איצט איינשטעלען ארדנונג און שלום צווישען די אראבער און יודען, וואס ברענען מיט רעליגיעזען פאנאטיזם, און זענען גרייט זיך איינער דעם צווייטען ארייצוקלאמערען זיך אין האלז.

„צוליב דער כותל מערבי זענען די יודען און מאכמעדאנער תמיד גרייט זיך צו מערדען", זיפצען זיי און די צייטונגען גיבען אפ איצט פיל פלאץ פאר די פארשטעהער פון דער מאכמעדאנישער וועלט, וואס דריקען אויס זייער אויפרעגונג.

אבער ביים לייענען אין „טיימס" דעם בריף פון ירושלימער הויפט-מופטי אדער פון אבדולא שוראווארדי ענטשטעהט א פראגע „וואס טויגען דא פשט'לעך? די כותל איז דאך אין ירושלים און אין חברון זענען ערמארדעט געווארען 60 יודען?

דער סכסוך ארום דעם כותל איז אויפגעהויבען געווארען דורך די אראבער (ספעציעל דורך די אראבער) כדי צו אראפפיהרען פון וועג אלעמען.

דער בעקאנטער ארדאלען פלאנדערס פעטרי בעווייזט דעם טויט פונ'ם וועלט בערימטען געלעהרנטען האראלד ווינער. „זיין טעטיגקייט איז געווען א פערבינדונג צווישען אלע קריטיקער וואס האבען זיך בעשעפטיגט מיט דער ביבעל געשיכטע — און ווינער איז דערמארדעט און בערויבט.

ווי בינדען זיך די בעהויפטונגען פונ'ם כיטרען מופטי וועגען די אראבישע רעכט אויפ'ן כותל מיט מערדערייען און הריגות אין אלע שטעט פון פאלעסטינא?

כ'דערמאן זיך, אז אויך מיט 9 יאהר צוריק האבען די אראבער ארויסגעשטעלט אנדערע תירוצים. די בריטישע ענציקלאפעדיע גיט איבער אז דעם 4 און 5 אפריל 1920 י. זענען אין ירושלים פארגעקומען אונרוהען געגען יודען. אין פיל ערטער האט זיך די אראבישע פאליציי געשטעלט אויף דער זייט פון המון.

צו דעם וויל איך צוגעבען, אז איצט האט זיך דאס ווידערהאלט אין גאנץ פאלעסטינא, די אראבישע פאליציאנטען זענען איבעראל צוגעשטאנען צום המון, אדער אין בעסטען פאל, ווי דאס איז געווען אין חברון, זיי נישט געשטערט.

מיט 9 יאהר צוריק זענען דערהרגעט געווארען 5 יודען און 4 אראבער, פערוואונדעט 211 יודען, 22 אראבער 2 קריסטען, איצט זענען דערהרגעט ארום 200 און פערוואונדעט אנ'ערך 800 און אויך דאן מיט 9 יאהר צוריק האבען די רייכע אראבער געשיקט דעלעגאציעס קיין ענגלאנד צו בעקלאגען זיך אויף די דערהרגעטע יודען און ארויפווארפען די שולד אויף די בערויבטע. און אויך דאן, ווי איצט, האבען זיך אין ענגלאנד געפונען פערטיידיגער פון די ...רוצחים. ס'האבען זיך געפונען קריטיקער פון דער באלפור-דעקלאראציע וואס האבען פערגעסען, אז דאס איז שוין נישט קיין דעקלאראציע פון א יחיד, נאר פון דער גאנצער אנטאנט. מ'האט אפילו דערמאנט, אז ענגלאנד האט פערגעסען אין איהר צוזאג, וואס זי האט געמאכט די אראבער אין 1915 י. איין דעפוטאט ארמסבי גאר (געוועזענער וויצע קאלאניען מיניסטער די רעד.) האט נאך מיט 7 יאהר צוריק דערוויזען, אז די בעהויפטונג איז נישט אמת מאיאר ארמסבי גאר האט אין 1915 י. געדינט אין א אראבישען ביורא, וואו ער האט סארטירט די קארעספאנדענץ צווישען די אראבער אין ענגלאנד און אין 1916 י. — צווישען דער אנטאנט מיט קעניג הוסיין.

אין דער גאנצער קארעספאנדענץ איז נישטא אפילו קיין אנדייטונג אויף א פערשפרעכונג פון פאלעסטינא פאר די אראבער. דער איינציגער דאקומענט, אין וועלכען ס'רעדט זיך וועגען פאלעסטינא איז די פערשטענדיגונג, וואס איז געשיקט געווארען מאק-מאהאנ'ען אין אפריל 1916 י. דאס איז אנ'אפמאך צווישען ענגלאנד, פראנקרייך און רוסלאנד וועגען דער פונאנדערטיילונג פון טערקיי אין פאל פון א זיג. לויט'ן דאזיגען אפמאך דארף פאלעסטינא אויפ'ן מערב פון ירדן ווערען א זעלבסטשטענדיגע מלוכה אונטער'ן אינטערנאציאנאלען קאנטראל. בלויז איין פארט האט געזאלט אפגעגעבען ווערען ענגלאנד.

און ארמסבי גאר דערצעהלט ווייטער: אז דער דאזיגער אפמאך ווידערשפרעכט נישט דער באלפור דעקלאראציע, בעווייזט דער אומשטאנד, אז קאמאנער סער מארק סאיקס, וועלכער איז אין 1916 י. געווען דער הויפטראט פון דער ענגלישער רעגירונג אין אלע אראבישע ענינים, האט שפעטער הייס געשטיצט די באלפור-דעקלאראציע, וועלכע איז שפעטער אויך דורך דער אנטאנט בעשטעטיגט געווארען אין סאן-רעמא.

די פאלעסטינער טראגעדיע ווידערהאלט זיך איצט מיט אייניגע וואריאציעס. די „פערבינדעטע" פון די מערדער מירמלען עפיס וועגען זייער אויפרעגונג צוליב די קרבנות און ווידער שטעלט פאר די פרעסע דעם ענין ווי א פאנאטישע שלאכט פון צוויי צדדים פון איין זייט און ענגלענדער, וואס האבען פערנומען פאלעסטינא צוליב עפיס א בריטהארציגקייט — פון דער צווייטער זייט.

ענגלאנד האט פערנומען פאלעסטינא, ווייל דער טערקיש-דייטשער אנגריף אין 1915 י. האט געוויזען, אז דער מדבר קען נישט שיצען דעם סועץ קאנאל פון מזרח. און דער סועץ-קאנאל איז איצט א מוח קנופ פון דער אימפעריע, וואס האט זיך פונאנדערגעשפרייט איבער אלע 5 וועלט-טיילען און זאל דער שונא פערכאפען דעם סועץ-קאנאל קען זיך צושיטען די גאנצע אימפעריע. פאלעסטינא לויט איהר לאגע קען שיצען דעם סועץ-קאנאל פון דער מזרח-זייט.

פאר ענגלאנד וואלט געווען געוואונשען, אז איין פאלק, וואס ענגלאנד איז אין איהם זיכער זאל בעהערשען פאלעסטינא, אויב אבער ס'איז נישט מעגליך — טא זאלען זיך די צוויי פעלקער איינרייסען איינעם דעם צווייטען אין גארגעל, זאלען זיי זיך שלאגען, ווי אינדיען, און ענגלאנד וועט שפילען די ראל פונ'ם „אביעקטיווען פערמיטלער.

און פאר יעדען, וואס קען כאטש א ביסעל פאלעסטינא, ווערט קלאר דער אינהאלט פון דער דאזיגער טראגעדיע. בעת דער טערקישער הערשאפט זענען די פאלעסטינער אראבער געווען ארים, ווי די וואנדערענדע בעדואינער. זייט די 80 יאהרען האבען זיך אין פאלעסטינא אנגעהויבען בעזעצען יודען, דאס זענען געווען בעגייסטערטע אידעאליסטען, פאר וועלכע פאלעסטינא איז געווען ארץ-ישראל. זיי האבען געהאט שוועריגקייטען, פיל פון זיי זענען אומגעקומען, אבער א טייל האט בעהערשט די מניעות און אייניגע האבען זיך אפילו גלענצענד איינגעארדענט. נאכ'ן פאלען פון דער טערקישער הערשאפט אין פאלעסטינא איז דער יודישער ענטוזיאזם ווידער אויפגעפלאקערט.

און מ'דארף געדענקען, אז ביים פערטרייבען די טערקען פון פאלעסטינא האט מיטגעווירט דער יודישער פרייוויליגער לעגיאן און ענגלאנד האט דאן פערשפראכען די יודען, וואס האבען איהר געהאלפען צו ערָאבערען א לאנד, וועלכע זיכערט איהר דעם צוטריט פון מזרח צום סועץ-קאנאל.

דאס לאנד האט ענגלאנד גארנישט געקאסט. די יודען פון אמעריקא אפריקא און פון דער גאנצער וועלט, האבען א שאט געטון מיט א גאלד-רעגען, און געהאלפען אויפצולעבען א"י. און אין א וויסטען לאנד זענען ענטשטאנען נייע קאלאניעס. אין בלאטעס וואו ס'האט געהערשט מאלאריע, וויסטע זאמדען זענען פאר לעגענדארע סכומים אפגעקויפט געווארען ביי די אראבער און פערוואנדעלט געווארען אין גערטנער און בלייהענדע פעלדער. ערד אין א"י איז געווארען טייערער ווי אין פראנקרייך און דייטשלאנד. די ארימע אראבער זענען רייך געווארען.

די אראבישע עפענדיס וואס זענען רייך געווארען האבען געזעהען זייערע קאנקורענטען אין די קאלאניסטען און נישט אין די אלטע יודען פון ירושלים, וואס פלעגען דאווענען ביים כותל מערבי.

אין 1920 י. זענען אלע אנפאלען פון די אראבישע עפענדיס און זייערע געדונגענע פאגראמטשיקעס געווען געווענדעט טאקי געגען די קאלאניסטען.

איצט האט מען געדארפט א נייעם פרעטעקסט, כדי צו פערניכטען די געפעהרליכע קאנקורענץ און די אראבישע עפענדיס האבען איהם געפונען—די כותל מערבי.

ריאנא

די רעכטלאזע פרוי *)
(א בריף פון לאנדאן)
פון וויליאם צוקערמאן

מען וועט זאגען: דאס אלץ איז אמת געווען אמאל, ווע פרויען האבען טאקע קיין רעכט נישט געהאט, ווען זיי האבען געלעבט ווי אמת'ע קנעכט, בלויז פאר דעם פערגעניגען און נוצען פאר די מענער, איצט אבער, ווען פרויען האבען שוין אומעטום די זעלבע רעכט ווי מענער; ווען פאר פרויען זענען שוין אפען אלע שעפער, פאבריקען, געשעפטען און פראפעסיעס; ווען עס איז נישטא כמעט קיין איין העכער פאסטען, צו וועלכען פרויען זאל זיך נישט קענען דערשלאגען — איצט איז די פרויען-וועלט נישט נידעריגער פון דער מענער-וועלט און דאס פראבירען צו ענטלויפען, אדער זיך אריינדרינגען אין דער מענערישער וועלט איז אנגאנצען אנ'איבעריגע און בלויז א אומנארמאלע ערשיינונג.

אבער דער אמת איז, אז מיט אלע רעכט און עמאנציפאציעס איז די לאגע פון דער פרוי אפילו איצט נאך גאנץ ווייט פון צו זיין גלייך צו דער מענערשער.

פאליטיש האבען פרויען אפילו אין אזא קולטור-לאנד ווי ענגלאנד ערשט נאר וואס בעקומען גלייכע רעכט מיט מענער, די וואהלען אין מאי זענען געווען די ערשטע, ווען אלע ענגלישע פרויען האבען געקענט שטימען. אין פיל אנדערע לענדער, אפילו אין אזעלכע הויך ציוויליזירטע מדינות ווי פראנקרייך, עקזיסטירען נאך אפילו איצט דיסקרימינאציעס געגען פרויען.

און אפילו דארט, וואו מען מאכט שוין פאליטיש קיין אונטערשיד צווישען פרויען און מענער, אויף ווי ווייט זענען פרויען פערטרעטען אין פאליטישען לעבען? ביי דער איצטיגער צייט — וואס איז שוין די פרייע צייט פאר פרויען — זענען זיי אין רעגירונג נישט פערטרעטען אפילו אויף קיין איין צעהנטעל פון איין פראצענט. מען האט פרויען נאר געגעבען דאס רעכט צו שטימען, יעדער דארף דען די ראזיגע רעכט? וואס פאר א ראלע שפילט דאס שטימען אין לעבען? און ווי פיל מענער בענוצען עס?

עקאנאמיש האבען שוין פרויען איצט יא מעהר רעכט ווי אמאל, נאר אפילו אויך ... איז נישטא קיין גלייכהייט מיט מענער. דאס איז דער פאל און אייראפע מעהר ווי אין אמעריקא. אין ענגלאנד צום ביישפיל, ווערט די צאהל פון פרויען אין דער מעדיצינישער פראפעסיע גאנץ בעשטימט און בעשאוטזיניג בעגרעניצט און דאס אויך מוזען זיי זיך ספעציאליזירען דערהויפט אין פרויען-קראנקהייטען. אין אנדערע פראפעסיעס לאזט מען זיי נארנישט צו. אין גאנץ ענגלאנד איז נישטא קיין צעהנדליג פרויען-אדוואקאטען. קיין אינזשענירען, קיין ארכיטעקטארען, קיין גרויסע וויסענשאפטסלייט.

אפילו אין פראפעסיעס, וואו מען לאזט שוין פרויען יא צו, מאכט מען געגען זיי אזעלכע משונהע בעגרענצונגען, וועלכע עס פאלט נאר קיינעם נישט איין צו מאכען געגען מענער. צום ביישפיל פרויען זענען איצט שוין זעהר גוט פערטרעטען אין דער לעהרער-פראפעסיע. מעהרסטע לעהרער זענען איצט פרויען דאך איז אפילו אין דער דאזיגער פראפעסיע פערהאן א געזעץ אין ענגלאנד אז בלויז אומפערהייראטע פרויען קענען זיין בעשעפטיגט אלס לעהרערינס, ווי נאר זיי הייראטען, ווערען זיי שוין פסול און מען זאגט זיי אפ פון זייערע שטעלעס. דארף מען האבען א גרעסערע בעגרענצונג פון פערזענליכער פרייהייט ווי די?

נאך גרעסער זענען די בעגרענצונגען פון פרויען אויסער די עקאנאמישע און ...יטישע געביטען. מאראליש עקזיסטירט נאך אלץ די גוט בעוואוסטע צווייענדיגע סיסטעם פון אויפפיהרונג פאר מענער און פרויען. דאס וואס מענער איז דערלויבט אהער עס ווערט זיי גרינג פערגעבען, ווערט ביי פרויען אמ שטרענגסטען פער'משפט, און מען קאן עס זיי קיין מאל נישט פערגעסען. מענער מענען פאר דער חתונה און נאך דער חתונה פיהרען וואס פאר א פרייען לעבען זיי ווילען. פרויען אבער שעריגען גלייך זייער רעפוטאציע ביי דעם קלענסטען שריט, וועלכען די געזעלשאפט האלט פאר אוממאראליש, און זייער גאנץ לעבען ווערט פשוט רואינירט אויב מען געפינט אויס וועלכען עס איז מאראלישען חסרון אפילו אין זייער פערגאנגענהייט.

נייסטיג איז די פרוי נאך ווייניגער פריי און גלייך מיט'ן מאן. זי דרענקט אין אלגעמיין ווי דער מאן און איהר גאנץ לעבען איז געווידמעט צו איהם, מיט זעהר קליינע אויסנאהמען בעשטייט די קאריערע פון א פרוי אין חתונה האבען און איהר ציל אין לעבען איז צו בעקומען א מאן. פון קינדהייט אן גרייט זיך די דורכשניטליכע פרוי צו דער קאריערע און איהר ערפאלג און הורכפאל ווערט געמאסטען בלויז אויף ווי ווייט זי האט גוט געמאכט אין דעם. די דורכשניטליכע פרוי איז נאר איצט פונקט ווי אמאל ... דער דעם מאנס ליאלקע און שפיל-צייג, אדער בלויז די מוטער פון זיינע קינדער. קיין זעלבשטענדיגער גלייכער מענש, וועלכער האט זיינע אייגענע אינטערעסען און זיין אייגענעם לעבען אויסער איהר מאן און איהר פאמיליע, האט זי נישט. כל-זמן זי איז א שיינע ווייב, אדער א גוטע מוטער, איז איהר לעבען גאנץ ערפאלגרייך, אפילו גליקליך, מען פערהערליכט זי און מען סענטימענטאליזירט איבער איהר. ווי נאר זי גרייזט אבער א ביסעל און איהרע טראדיציאנעלע ראלען אלס ווייב און מוטער, ווי נאר א פרוי ווערט חלילה נישט אזוי שעהן און הערט אויף אויסצונעהמען ביי מענער אדער סאמער און איהר פאמיליען-לעבען נישט אזוי געלונגען, איז איהר גאנץ לעבען רואינירט.

און פיל הינזיכטען איז פערהאן זעהר א גרויסע עהנליכקייט צווישען דעם איצטיגען געזעלשאפטליכען צושטאנד פון פרויען און יודען. אזוי ווי די פרויען זענען אויך יודען אין דעם לעצטען יאהרהונדערט מעהרסטענס עמאנציפירט געווארען. זיי האבען אויך אין מעהרסטע לענדער בעקומען גלייכע רעכט און זענען געווארען פרייע מענשען. א זייטיגער בעאבאכטער קען דערום טאקע אפט דענקען, אז די יודען-פראגע איז שוין געלייזט. מיר אבער, וועלכע קוקען אויף דער פראגע פון אינעווייניג, ווייסען ווי ווייט דאס איז פון אמת, מען צווינגט טאקע נישט מעהר יודען צו וואוינען אין געטאס און אפיציעל דארפען זיי איבעראל ... די זעלבע רעכט ווי נישט-יודען, אבער די געזעלשאפטליכע, עקאנאמישע, ...יטישע און אפילו גייסטיגע געטאס עקזיסטירען נאך אלץ און די אלטע יודען-פראגע איז נישט ווייניגער שארף ווי אמאל. פונקט אזוי איז די לאגע פון פרויען ווען מען קוקט אויף איהר פון אינעווייניג, ד. ה. פון דעם שטאנדפונקט פון דער אינטעליגענטער און בעוואוסטזיניגער פרוי. זי איז נאך אין גלות און איהר לעבען איז אין פיל הינזיכטען נישט ווייניגער שווער פון דעם יודענס.

אינטעליגענטע פרויען, אזוי ווי בעוואוסטזיניגע יודען, ווייסען אז דער אויסוועג פון ביידענס גלות איז אין דער בעקעמפונג און אפשאפונג פון די פאראורטיילען און אומרעכט, וואס עקזיסטירען געגען דער גאנצער גרופע. ווען אנ'איינצינער יוד, צום ביישפיל, ראטעוועט זיך פון אנטיסעמיטיזם איז עס נאך א גאנץ קנאפע הילף. מעהרסטע מענשען קענען אבער אזוי ווייט נישט זעהן און ווען עס מאכט זיך א מעגליכקייט זיך צו בעפרייען פון זייער אייגענעם גלות כאפען זיי זיך אין דעם און ווי און אנ'אמת'ער גאולה.

אבער כל-זמן עס עקזיסטירען נידעריקערע און העכערע קלאסען, וועלען מענשען פון די נידעריגע שטרעבען צו די העכערע און אויך עס וועט זיך מאכען א געלעגענהייט וועלען איינצעלנע זיך אריינגנבענען אהין ווען קיינער וועט נישט זעהן. אזוי למשל, זעהט מען אויך גאנץ אפט יודען, וועלכע גנבענען זיך אריין אין דער נישט-יודישער וועלט דורך פערלייקענען זייער אפשטאמונג און ענדערען זייערע נעמען.

*) זעהר „נייער פאלקסבלאט" 210.

דאס לאָדזער לעבען

סעפטעמבער

זון־אויפגאַנג 5.00
זון־אונטערגאַנג 6 06

9 מאָנטאָג — ד אלול תרפ״ט

ד״י סענסאַציאָנעל״ע שטייער = אַפערע

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער סענסאַציאָנעלער ידיעה וועגען אַרעסט פֿון אינהאָבער פֿון „ראַדיאָ־לאַיר", וועגען וועלכער מיר האָבען געבראַכט אין נעכטיגען נומער גיט מען איבער נאָך פֿאָלגענדע פּרטים:

איינע פֿון די בעדייטענדסטע לאָדזער אַקציע־געזעלשאַפטען האָט בעדאַרפט בעצאָהלען זעקס הונ־דערט טויזענד זל.: שטייער. האָט בעקומען אַנ־אָפּערטע דעם שטייער צו רעדוצירען די פֿירמע האָט געגעבען דערויף האַנד־געלד צעהן טויזענד זל.

דער דירעקטאָר פֿון דער פֿירמע האָט ברייטע פֿערבינדונגען אין די הויכע דיפּלאָמאַטישע ספע־רען אין וואַרשא. אין א געשפּרעך מיט א הויכגע־שטעלטער פּערזאָן, האָט זיך דער דירעקטאָר וועגען דעם ענין אַרויסגערעדט און די גאַנצע געשיכטע איז בעוואוסט געוואָרען דער צענטראַל־מאַכט.

דאָס פֿינאַנץ־מיניסטעריום האָט זיך אַזוי ערנסט בעצויגען צו דעם פֿאַקט, אַז עס איז קיין לאָדז אַרויסגעשיקט געוואָרען ספּעציעל דער שעף פֿון דער שטייער־אָפּטיילונג ביים פֿינאַנץ־מיניסטער־יום ה׳ שוויטאַלסקי.

ה׳ שוויטאַלסקי האָט אָפּגעהאַלטען א קאָנפֿע־רענץ מיט דער אויספֿאָרשונגס־מאַכט אין זיינע אַפּאַרטאַמענטען אין גראַנד־האָטעל. נאָכדעם האָט דער רעלעאַט פֿונ׳ם מיניסטעריום א ווערכעפֿיהרט א לענגערען געשפּרעך מיט דער פּראָקוראַטור און מיט דעם לייטער פֿון דעם פֿינאַנץ־אַמט.

נאָכדעם ווי דער רעלעאַט האָט זיך בעקענט מיט׳ן גאַנג פֿון דער אויספֿאָרשונג, און מיט׳ן גאַנ־צען ענין איז ער צוריק אַוועקגעפֿאָהרען קיין וואַר־שא כדי צו בעלעגען א ראַפּאָרט דער צענטראַל־מאַכט.

א גרויסע דאָרף־שרפֿה הינטער לאָדז
צוויי מענשען אומגעקומען אין די פֿלאַמען

נעכטען בייטאָג איז אין דאָרף יענדרושעוואָ הינטער כאָיני, אויסגעבראָכען א שרפֿה, וואָס האָט געקאָסט צוויי מענשליכע לעבענס.

אַרום 1 א זייגער בייטאָג האָט זיך מיט־אַמאָל בעוויזען א פֿייער אין שייער פֿון לודוויק מאַטושעווסקי. דאָס פֿייער האָט זיך בליץ־שנעל פֿערשפּרייט און כהרף עין אַרומגעכאַפּט דעם שייער וואָס איז געווען פֿול מיט תבואה און די דער־בייאיגע פֿערבויאונגען פֿון דער פֿויערשער ווירט־שאַפֿט. ס׳האָט געדויערט א געוויסע צייט, ביז עס איז אָנגעקומען די אָרטיגע פֿייערלעשער־אָפּטיילונג דערווייל האָט זיך אָנגעצונדען דאָס שכנישע הויז פֿון וואַלענטי פֿורמאַנעק. צווישען די פֿויערים פֿון דאָרף איז ענטשטאַנען א פּאַניק. אַלע האָבען זיך געוואָרפֿען ראַטעווען. אָבער די רעטונגס־מיטלען זענען געווען זעהר קליין. אינצווישען האָט עמיץ זיך דערמאָהנט, אַז אין שייער פֿון מאַטושעווסקי איז געשלאָפֿען דער לאָדזער איינוואוינער לעאָן שימאַן, פֿון נאַפּיורקאָווסקא גאַס, מ׳האָט זיך געוואָרפֿען צום שייער, אָבער מ׳האָט אַהין שוין נישט געקענט צוקומען.

דאָס פֿייער האָט ווייטער געבושעוועט. אַזוי־ווי די איינענע פֿייערלעשער האָבען זיך נישט געקענט געבען קיין עצה האָט מען אַרויסגערופֿען די שכנישע פֿייערלעשער פֿון רוזשאַ־פּאַביאַניץ און פֿון כאָיני. דאָס הויז פֿון פֿורמאַנעק איז דערווייל שוין אַרומ־געכאַפּט געוואָרען פֿון פֿלאַמען און דער שייער מיט׳ן שטאַל, אין וועלכע ס׳האָט זיך געפֿינען דאָס גאַנ־צע נייע תבואה און דער לעבעדיגער און טויטער אינווענטאַר (בהמות, פֿערד) האָבען געברענט, ווי א ליכטעל.

די שכנותדיגע פֿויערים האָבען פֿערלוירען די קעפּ און ממש זיך געוואָרפֿען אין פֿייער, וועלענ־דיג אָפּראַטעווען דעם האָב און גוטס. מיטאַמאָל האָט זיך דערהערט, אַז ס׳האָט זיך אָנגעצונדען די ווירט־שאַפֿט פֿון וולאַדיסלאַוו באַראַנעק. א פֿערצווייפֿעל־טער האָט זיך באַראַנעק געוואָרפֿען ראַטעווען זיין פֿערמעגען און איז אַריין אין דער ברענענדער כטאַדאַלע מיט דער תבואה צוזאַמען מיט זיין פֿאַר־ראַבעק וולאַדיסלאַוו קאָזשאַנעק. קאָזשאַנעק איז שוין פֿון דאָרטען נישט אַרויס: אויך ער איז פֿער־ברענט געוואָרען.

בעת דאָס פֿייער האָט געבושעוועט און די פֿייער־לעשער האָבען זיך נישט געקענט קיין עצה גע־בען, האָט מען אַלאַרמירט די לאָדזער פֿייערלעשער און צו דער שרפֿה איז פֿון לאָדז אַרויסגעשיקט געוואָרען די 4־טע פֿייערלעשער־אָפּטיילונג, אונטער דער לייטונג פֿון פּלוטאָנאָווי שפּיגעל. מיט׳ן אָנ־קומען פֿון די לאָדזער פֿייערלעשער איז די רעטונגס אַקציע אַוועק אינטענסיווער, דאָך איז נישט געלונ־גען אָפּצוראַטעווען. די פֿירטע שכנישע ווירטשאַפֿט פֿון יאַן פּאַנעל. אויך ביי איהם זענען אָפּגעברענט געוואָרען דאָס הויז, דער שייער און שטאַל מיט דער גאַנצער נייער תבואה, וואָס מ׳האָט ערשט אַראָפּגעפֿיהרט פֿון פֿעלד, מיט די בהמות, פֿערד און אינווענטאַר.

ערשט אין דערפֿריה איז געלונגען איינצולעשען די שרפֿה. די פֿיר ווירטשאַפֿטען מיט אַלע געביידען און לעבעדיגען און טויטען אינווענטאַר זענען אָפּגע־ברענט געוואָרען. אין די חורבות האָט מען שפּע־טער געפֿונען די קוילען פֿון די צוויי פֿערברענטע מענשען.

דער היזק איז זעהר גרויס. די סיבה פֿון דער שרפֿה איז נאָך נישט פֿעסטגעשטעלט געוואָרען.

אַפֿעריסטען אויפֿ׳ן חשבון פֿון די בלוטיגע געשעהענישען אין א״י

די לעצטע טרויעריגע געשעהענישען אין א״י האָבען שוין געשאַפֿען א נייעם מין אַפֿעריסטען, וואָס נוצען אויס די לאַגע. אָט גיט אונז איבער ה׳ אָג־שעראָוויטש פֿון קאָפּערניקא 28:

פֿרייטאָג איז צו איהם געקומען א יונגערמאַן פֿון א יאָהר 26 און איהם איבערגעגעבען אַז ער קומט איצט פֿון א״י און ברענגט זיי א גרוס פֿון זייער זוהן, וועלכער וואוינט אין תל־אביב. דער זוהן זאָל זיין פֿערוואונדעט און געפֿינט זיך איצט אין פּאַריז. זיין צושטאַנד איז נישט קיין געפֿעהר־ליכער. ער בעט נאָר, אַז מ׳זאָל איהם שיקען עפּעס געלד, און אַזוי ווי ער, דער יונגערמאַן פֿאָהרט צוריק קיין פּאַריז, קען מען דורך איהם שיקען עפּעס געלד פֿאַר זייער זוהן. בעקומענדיג א פּאָר זלאָטים איז דער יונגערמאַן אַוועק צו אושעראָווי־טשעס בעקאַנטע אויף זשגאַזשסקאַ גאַס און דאָרט אויך דערצעהלט דעמזעלבען פּוסטען. דאָרט האָט ער בעקומען צעהן זל. דערווייל האָבען די היימישע צווישען זיך גערעדט, אַז זייערע מחותנים פֿון פֿאַר־מאַרסקאַ גאַס וואָלט מען אויפֿגעלעבט ווען זיי וואָלטען דערהאַלטען עפּיס א גרוס פֿון זייערע אין א״י. דער אַפֿעריסט האָט זיך אויסגעפֿרעגט גע־נוי דעם אַדרעס פֿון די מחותנים און אַהין אַוועק און אויך דאָרט אויסגענאַרט עטליכע זלאָטים.

דערווייל איז אָנגעקומען א בריף פֿון אושע־ראָוויטש, וואָס איז אַרויסגעשיקט געוואָרען פֿון תל־אביב. ער שרייבט אַז ער איז געזונד און מיט איהם האָט גאָרנישט פּאַסירט. דאָ ערשט האָבען זיי פֿערשטאַנען אַז זיי זענען געפֿאַלען א קרבן פֿון אַן אַפֿעריסט.

מ׳טיילט אונז אויך מיט וועגען א צווייטען פֿאַל: עפּיס אַן אַפֿעריסט איז געקומען און דער־צעהלט, אַז ער איז ערשט אָנגעקומען פֿון שטראַס־בורג, זיינע זאַכען האָט ער איבערגעלאָזט אין פּיאָסעטשנא ביי וואַרשא, און פֿאָהרט באַלד צו־ריק. ער האָט אָפּגעגעבען א גרוס פֿון זייער פֿער־וואַנדטע און ערקלערט, אַז ער קען מיטנעהמען פֿאַר זייערע פֿערוואַנדטע געלד אויב זיי וועלען איהם מיטגעבען. האָט מען איהם אין איין אָרט געגעבען 150 זל. אויף א צווייטען אָרט — 10 זל. נעכטען האָט ער געוואָלט קומען ווידער, ער האָט זיך שוין אָבער מעהר נישט געוויזען.

מ׳דאַרף זיך היטען פֿאַר אַזעלכע שוואַרצע קראָהען. און אויב אַזעלכע אַפֿעריסטען וועלען ער־גיץ קומען, גלייך זיי איבערגעבען אין די הענד פֿון דעם אויספֿאָרשונגס־אַמט.

די הילפֿס=אַקציע
פֿאַר די געליטענע אין ארץ=ישראל אין לאָדז

ווי ס׳איז געווען פֿאָראויסצוזעהן האָט די אַקציע פֿאַר די געליטענע אין ארץ־ישראל אַרויס־גערופֿען א גרויסע פֿראַאינטערעסירונג צווישען אַלע קרייזען פֿון דער לאָדזער יודישער בעפֿעלקערונג. זייט נעכטען בעזוכען שוין מיטגלידער פֿון קאָ־מיטעט די לאָדזער יודישע בעפֿעלקערונג און איי־בערהויפּט ווערען זיי זעהר וואַרם אויפֿגענומען, און יעדער איינער העלפֿט מיט דאָס די אַקציע זאָל האָבען ערפֿאָלג. היינט הויבט זיך אָן די זאַמעל־אַקציע פֿון דער יוגענד.

די יוגענד וועט פֿון שטוב צו שטוב בעזוכען יעדען לאָדזער יוד כדי א נאָך די גאַנצע לאָדזער יודישער בעפֿעלקערונג צו געבען די מעג־ליכקייט זיך אין דער אַקציע צו בעטייליגען.

דער סעקרעטאַריאַט פֿון קאָמיטעט געפֿינט זיך אין לאָקאַל פֿון דער יודישער גמינה און איז טעטיג א גאַנצען טאָג די קאַסע איז אָפֿען טעגליך פֿון 7—9 אָוונד.

פֿערסמ׳ט מיט נישט פֿריש פֿלייש

שבת אַרום 6 א זייגער פֿאַרנאַכט האָבען די איינוואוינער פֿון הויז אויף אַלעקסאַנדריסקא 20 דערהערט עפּיס קרעכצען. פֿון דער וואוינונג פֿון משה זיבערמאַן. די טיר אין דער וואוינונג איז געווען געשלאָסען און די שכנים האָבען נישט געקענט אַריין אין דער וואוינונג. מען האָט צו־ליב דעם געבראַכט א שלאָסער מען האָט אויפֿ־געבראָכען די טיר אין אַריין אין דער שטוב. דאָ האָט זיך פֿאַר די אויגען פֿון די שכנים פֿאָר־געשטעלט א שרעקליך בילד: אויף דער פֿאָר־לאָגע זענען געלעגען האַלב פֿער׳חלושט דער 42־יעהריגער משה זיבערמאַן זיין פֿרוי די 35־יעה־ריגע טאָבע און די קינדער: די 7־יעהריגע חנה און דער 6־יעהריגער מאיר.

מען האָט באַלד אַלאַרמירט די פּאָגאָטאָוויע וועלכע האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז די גאַנצע פֿאַ־מיליע איז פֿער׳סמט מיט נישט פֿריש פֿלייש. מען האָט די פֿער׳סמטע אויסגעשווענקט דעם מאָגען ערטיילט הילף און די פֿרוי טאָבע זיבערמאַן אָפּ־געפֿיהרט אין שפּיטאָל אין א זעהר שווערען צו־שטאַנד.

*

אַן ענהליכער פֿאַל איז געשעהען אויך מיט דער פֿאַמיליע אייזענבוים, בושעזאָווסקא 10 וואו ס׳האָבען זיך פֿערסמט מיט נישט פֿרישע פֿיש. די 25־יעה־ריגע נעמי אייזענבוים און איהר פֿאָטער דער 76־יעהריגער הערשעל אייזענבוים.

די פּאָגאָטאָוויע האָט נאָכ׳ן ערטיילען די ערש־טע הילף דעם פֿערסמטען הירש אייזענבוים אָפּ־געפֿיהרט אין א האָפֿנונגסלאָזען צושטאַנד און אין ביידע פֿאַלען האָט די פּאָליציי אונטער־נומען אַן אויספֿאָרשונג.

Dr. Robinzon

10 פּיעטריקאָווער 10. טעל. 86=31

צוריקגעקערט.

אויטאָ=קאַטאַסטראָפֿע

נעכטען אין אָוונד איז דער פּאַסאַזשיר אויטאָבוס, וועלכער האָט זיך צוריקגעקעהרט פֿון טאָמאַשאָוו, אַרויפֿגעפֿאָהרען אויף א פֿויערשער פֿוהר. דאָס פֿערד איז דערהרגעט געוואָרען, די פֿוהר צושמעטערט, דער פֿוהרמאַן וואַיצעך גאַברי־עלטשיק שווער־פֿערוואונדעט, דעם פֿערוואונדעטען פֿוהרמאַן האָט מען אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל אין טאָמאַשאָוו. אין דעם אויטאָ איז בעשעדיגט געוואָ־רען דער מאָטאָר. דער שאָפֿער און די פּאַסאַזשי־רען זענען אַרויס גאַנץ. די שולד אין דער קאַ־טאַסטראָפֿע טראָגט דער שאָפֿער, וועלכער האָט זיך נישט געהאַלטען ביי דער ערלויבטער שנעל־קייט — און אַנגעווענדעט נישט ענטשפּרעכענדע ליכט־רעפֿלעקטאָרען.

יודישער בירגער!

האָסט שוין ערפֿילט דיין פֿליכט לגבי דיינע ברידער אין ארץ=ישראל?

אַנ׳אַקציע אין דער צייט

נעכטען איז אין יודישען פֿליישער־פֿעראיין פֿאָרגעקומען א קאָנפֿערענץ פֿון יודישען געפֿליגעל־הענדלער־פֿעראיין — גראָשער־פֿעראיין און פֿישער פֿעראיין וועגען אָנגענומען א אַקציע צו פֿועל׳ן מען זאָל ערלויבען שבת צו נאַכטס ערב יום כפּור אויסהאַלטען די געוועלבער פֿון פֿלייש און פֿיש ביז 10 אין אָוונד און עס איז בעשלאָסען גע־וואָרען זיך צו ווענדען צו דער פֿערוואַלטונג פֿון דער יודישער קהלה זיי זאָלען וועגען דעם אינ־טערווענירען.

רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1911

(ב) מאָרגען וועט זיך אין לאָקאַל פֿונ׳ם מי־ליטערישען אַמט, פּיעטרקאָווער 212, פֿאָרקומען די רעגיסטראַציע פֿון יאָהרגאַנג 1911.

צו דער רעגיסטראַציע דאַרפֿען זיך מעלדען די געבוירענע אין יאָהר 1911, וועלכע וואוינען אויפֿ׳ן שטח פֿונ׳ם 1 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליע־נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען A B C D E F G.

און די וועלכע וואוינען אויפֿ׳ן שטח פֿונ׳ם 7 פּאָליציי קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליע־נע־מען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

A B C D E F

ס׳איז זונטאָג=לעב
לאָזט מען זיך וואוילגעהן: מען שכורט און די משקה רעדט ווערטער

(2) נעכטען איז, בעת א פּערוויילונג אין דער פּריוואַט־וואוינונג פֿון יוזעף וואָלסקי אויף שקאָלנא 6, ענטשטאַנען א מחלוקה און די געסט מיט די בעלעבאַטים האָבען זיך אַזוי „צעוועפּ־טעלט" מיט די הענד, אַז פּאָגאָטאָוויע האָט זיי אַלעמען געמוזט מיגטערן מיט מעדיצינישע מיטלען, און די פּאָליציי — מיט א פּראָטאָקאָל.

אַנ׳ענהליכע נעשיכטע מיט די זעלבע רעזול־טאַטען איז געשעהן — אויך נעכטען — אין דער וואוינונג פֿון די דריי ברידער פּאַוועל, יוזעף און סטאַניסלאַוו פּאָדעמסקי, אויף זגערזשער 116. דאָ האָבען שוין אויך מעסער׳ס אונטערגעאַרבייט.

געהיימנישפֿולער באַנדיטען־אָנפֿאַל

(2) נעכטען אין אָוונד זענען דריי פֿער־מאַסקירטע אומבעקאַנטע בעפֿאַלען א געוויסען מי־כאַל קישניעראַק ראָקיטשינער 109 און איהם מיט מעסערס געמאַכט וואונדען אין דער ברוסט און בויך, אַזוי אַז די קישקעס זענען איהם אַרויס. אין א האָפֿנונגסלאָזען צושטאַנד האָט מען דעם פֿער־וואונדעטען אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל. פּאָליציי זוכט די בלוטיגע באַנדיטען.

דער סעקרעטאַריאַט פֿון
הילפֿס=קאָמיטעט
פֿאַר די געליטענע אין ארץ־ישראל, געפֿינט זיך אין לאָקאַל פֿון דער קהלה, פֿרייהייטס־פּלאַץ 6, אין סעקרעטאַריאַט.

מחמת עגמת נפֿש צוליב דער קראַנקהייט פֿון איהר מוטער, זיך אויפֿגעהאַנגען

(2) נישט לאַנג צוריק איז געקומען פֿון בעל־כאַטאָוו צו איהרע קרובים קיין לאָדז די 30־יעה־ריגע אסתר וואַידיסלאַווסקא, וועלכע האָט זיך אָפּ־געשטעלט ביי איהר קוזין הערמאַן וואָלסקי נאַוואָ־מיעסקא 3. דאָס מיידעל האָט נעכטען בעקומען א ידיעה פֿון דער היים, אַז איהר מוטער איז שווער קראַנק געוואָרען און בעקומען א האַרץ־שלאַג. פֿאַר גרויס עגמת נפֿש האָט זיך דאָס מיידעל אויפֿגע־האַנגען. מען האָט זי אָבער בעצייטענס אָפּגעראַ־טעוועט און פּאָגאָטאָוויע האָט איהר געגעבען די ערשטע הילף.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט־דיזשורען

וואָימיצקי (נאַפּיורקאָווסקי 27). דאַניעלעצקי (פּיעטרקאָווער 127) אילניצקי און צימער (וואָול־טשאַנסקא 37) האַרטמאַן (מלינאַרסקא 1) קאָהאַנע (אַלעקסאַנדראָווסקא 81)

עלטערן!

גיט נישט אייערע קינדער אין קיין חדרים אָדער שולען, וואו ס׳איז נישטאָ קיין שול־דאָקטאָר, ווייל א חדר אָדער שולע אָהן א דאָקטאָר—איז סם פֿאַר׳ן געזונד פֿון אייערע קינדער. גיט אייערע קינ־דער אריין אין שולען אָדער חדרים וואו ס׳איז פֿערהאַן א שול=דאָקטאָר.

וויטערדיגע אפקלאנגען

.כותל מערבי בלויז אַ תירוץ". — רעטזועלהאַפטער טויט פון אַן'ענגלישען אפיציר. — ווינער „טאג" נעגען דער ענגלישער אַדמיניסטראַציע. — וואס זאגט גראף בערנסטארף. — זשורנאַל דע זשענעוו וועגן מאקדאנאַלד'ס רעדע

לאָנדאָן. (יט"א) אויף אַ מוזולמענישען מיטינג, וואָס איז פאָרגעקומען אונטערן [illegible]ין פון מוזולמענישען פיהרער און אינדען סער אַלפיקאַר אלי־קאַהן האָט דער לעצטער [illegible]ען ערקלערט, אַז די מוזולמענער האָבען אויסגענוצט דעם שטרייט פיים כותל־מערבי גאָר אַלס פרעטעקסט. דער הויפט־זעכער ציל זייערע איז אָבצושאַפען די באַלפור־דעקלעראַציע.

פון אינדיען ווערט אויך אַרויסגעשיקט ווערען קיין לאָנדאָן אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע, כדי איבערצוגעבען דער רעגירונג די מוזולמענישע פּאָסטולאַטען.

לאָנדאָן. (יט"א) אַ גרויסע סענסאַציע און די לאָנדאָנער קרייזען [illegible] אַרויסגערופען דער רעטזועלהאַפטער טויט פון קאַפּיטאַן, עדוואַרד־דיוּע בולפין, וועלכער איז אַרויסגעשיקט געוואָרען מיט אַ ספּעציעלער מיסיע קיין ארץ־ישראל, כדי דורכצופיהרען אַן'אויספאָרשונג אויף די שטחים, וואָס זענען אַרומגעכאַפּט געוואָרען דורך די אונרוהען.

דער פאָטער פון פערשטאָרבענעם, דער באַקאַנטער ענגלישער גענעראַל סער עדוואַרד בולפין, וועלכער האָט זיך אויסגעצייכענט בעת דער וועלט־מלחמה אויף די שלאַכט־פעלדער פון פראַנקרייך, סיריען און ארץ־ישראל האָט פּלוצים בעקומען אַ דעפּעשע פון דער מיליטערישער לייטונג אין חיפה, אַז זיין זוהן איז געשטאָרבען פון פערכסטע פלייש. דער רעטזועלהאַפטער טויט פון קאַפּיטאַן בולפין האָט אַרויסגערופען אין לאָנדאָן פערשידענע קאָמענטאַרען.

ווינען. (יט"א) דער ווינער „טאג" פערעפענט־ליכט אַ לייט־אַרטיקעל אין וועלכען די צייטונג גרייפט שאַרף אָן די ענגלישע אַדמיניסטראַציע אין ארץ־ישראל אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע געשעהענישען.

די צייטונג ענדיגט דעם אַרטיקעל מיט פאָלגענדע ווערטער: „די ענגלישע רעגירונג האָט איצט די מעגליכקייט צו בעווייזען, צו זי האָט ברעה צו ערפילען איהרע פערפּליכטונגען אין בעצוג צו דער יודישער אויפבוי־אַרבייט אין ארץ־ישראל אָדער זי האָט אַנדערע פערפּליכטונגען; און די יודען און ארץ־ישראל וועלען זיך דאַרפען רעכענען מיט ענגלאַנד אַלס זייער געגנער".

גענף. (יט"א) דער פּרעזידענט פון דייטשען פּראָ־פּאַלעסטינא־קאָמיטעט גראַף בערנסטאָרף, וועלכער בעטייליגט זיך איצט אין די בעראַטונגען פון פעלקערבונד האָט ע־טיילט די פּרעסע־פאָרשטעהער אַן'ערקלערונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין א"י, אין וועלכער עס ווערט צוגעזאָגט:

„דער דייטשער פּראָ־פּאַלעסטינא־קאָמיטעט פיהלט זיך שמערצליך געטראָפען צוליב דער מענשען פערלוסט און דער צושטערונג פון די יודישע זידלונגען אין ארץ־ישראל, וואָס זענען געשאַפען געוואָרען דורך פרידליכער אַרבייט. די שאַפונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים דאַרף דורך די לעצטע אונרוהען אין קיין פאַל נישט בעשעדיגט ווערען. גראָד אין די לעצטע וואָכען איז דורך דער שאַפונג פון דער פערברייטערטער יודישער אַגענץ פערברייטערט געוואָרען די פּאָליטישע און ווירטשאַפטליכע באַזע פון דער קאָלאָניזאַציאָנס־אַרבייט. עס דאַרף מיט פרייד אונטערגעשטראָכען ווערען, דאָס די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האָט אויך אין דעם מאָמענט קלאָר אויסגעדריקט איהר ווילען צו פערשטענדיגען זיך מיט'ן אַראַבישען פאָלק. מען דאַרף האָפען, אַז די מאַנדאַט־מאַכט און דער פעלקער־בונד, וואָס זענען פערפּליכטעט צו פערווירקליכען די באַלפור־דעקלעראַציע וועלען אַקטיוו שטיצען דאָס ראָזיגע פערשטענדיגונגס־ווערק".

גענף. (יט"א) דער רעדאַקטאָר פון „זשורנאַל דע זשענעוו" וויליאַם־מאַרטען, דער בעקאַנטער זשורנאַליסט בנוגע די פעלקערבונד־ענינים, שרייבט אַז די שטעלע פון מאַקדאָנאַלד'ס רעדע בנוגע ארץ־ישראל איז געווען צו שוואַך. עס איז באמת שווער זיך צו מאַכען גלויבען — שרייבט ער — אַז עס איז נישט פערהאַן צווישען אַראַבער און יודען קיין שום צייכען פון ראַסען־קאָנקורענץ. נאָר [illegible] דאַרף נישט איין מאָל פון אַ מלוכה־מאַן געגומע ווערען צו בוכשטעבליך.

געוו. בעלגישער מיניסטער קאמיל הויסמאנס פאהרט קיין ארץ־ישראל

בריסעל. פון אַ זיכערער קוועלע גיט מען איבער, אַז דער גוט־באַקאַנטער פיהרער פון די בעלגישע סאָציאַליסטען, דער געוועזענער בילדונגס־מיניסטער ה' קאַמיל הויסמאַנס פאָהרט אַ[illegible] נאָר אין גיכען קיין ארץ־ישראל אויף אַ שטודיען רייזע.

ווי עס שיינט, פאָהרען מיט נאָך פ[illegible] גענטע סאָציאַליסטישע טוער פון צווייטען אינטערנאַציאָנאַל פון פערשידענע לענדער, כדי אויסצופאָרשען די לאַגע אין לאַנד און זיך בעקענען מיט דער קאָלאָניזאַציאָנס־יודישער אַרבייט פון דער יודישער אַרבייטער אָרגאַניזאַציע אין ארץ־ישראל.

קאַמיל הויסמאַנס איז בעקאַנט אין בעלגיען אַלס אַ יודען־פריינד. ער פערקעהרט פיל מיט דער יודישער געזעלשאַפט. בעת דעם קריג, ווען הויסמאַנס האָט זיך בעפונען אין האָלאַנד, פלעגט ער זיך אָפט צוזאַמענקומען מיט די פּועלי־ציוניסטישע פיהרער, וואָס האָבען אויך ווען גע[illegible]ט אויסנוצען אין האָט זיך אויף אַזאַ אופן בעקענט מיט דעם פּראָלעטאַרישע ציוניזם. ער איז ביז היינטיגען טאָג געבליבען אַ נאָהענטער פריינד פון [illegible]' בערל לאָקער, דער פיהרער פון די פּועלי־ציון.

די איינלאַדונג צו פאָהרען קיין א"י זאָל ער האָבען בעקומען פון דעם באַקאַנטען יודישען אַרבייטער־פיהרער אינזשענער קאַפּלאַנסקי. אין די נאַציאָנאַלע יודישע קרייזען אין בעלגיען בעצייכענט מען זיך מיט פיל אינטערעס צו זיין רייזע. מען איז זיכער, אַז ווי זיין חבר וואַנדערוועלדע ווערט ער צוריקקומענדיג פיל מיטווירקען לטובת דעם ציוניזם, און איבערהויפּט לטובת דעם פּראָלעטאַרישען ציוניזם.

געשלעג אויף א פארטראג פון קאמוניסטן

וועגן די געשעהענישען אין ארץ־ישראל.

בריסעל. די יודישע קאָמוניסטען אין אַנטווערפען האָבען איינגעאָרדענט אַ [illegible]טראַג וואַר"ט: „דער 16־טער ציוניסטישער קאָנגרעס און די איצטיגע לאַגע אין א"י." דער רעפערענט האָט אויסגעפיהרט, אַז דער אויפשטאַנד איז אַ גאַנץ נאַטירליכער, אַ שטיק סאָציאַלע רעוואָלוציע ווערט פערווירקליכט איצט אין א"י. דורך דעם אַראַבער דער אַראַבישער פּראָלעטאַריער ווערט יאָהר אויס יאָהר אויס אונטערגעדריקט דורך דער ענגלישער אימפּעריע און דורך איהרע משרתים די יודישע קאָלאָניסטען, די חלוצים, די „התסתדרות" איז כה רעש, האָט פערענדיגט דער רעפערענט, ווען דער פערשקלאַפטער פעלאַך מאַכט אַ רעוואָלוציע געגען זיי? צו וואָס מאַכען אַ טומעל ווען דער אַראַבער וויל נישט ליידען פון די עפענדים און פון די יודען?

די ראָזיגע ווערטער האָבען שטאַרק אויפגערעגט די פערזאַמעלטע, מען האָט אָבער יוצא געווען נאָר מיט צווישענרופען. ערשט שפּעטער ווען אַ ליניקער פּועלי ציוניסט, ה' אביגדור, האָט גענומען דאָס וואָרט און דאָס שאַרף אַטאַקירט די ידןסעקעס, אויפווייזענדיג זיי, אַז זיי האָבען אויך אַ שטיקעל שייכות אין די געשעהענישען, איז געוואָרען אַ שטאַרקער טומעל אין זאַל, און פון דעם צד פון די אָרגאַניזאַטאָרען פונ'ם פאָרטראַג האָט מען [illegible]נגעהויבען שטאַרק צו שלאָגען דעם אָפּאָנענט.

אַן'אָרדנער מיט אַ רויטע לענטע אויף דעם אָרעם האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רוסישע נאַגייקע פון אונטער דער פּאָלע און גענומען אומברחמנות'דיג שלאָגען. אַנדערע האָבען „אַגיטירט" מיט שטולען און שטעקענעס. מיט גרוים כח איז געלונגען אַרויסצושטעהן פון זייערע הענד דעם פּועלי־ציוניסט.

דער שטורמישער אינצידענט אויפ'ן מיטינג האָט געמאַכט זעהר אַ שווערען רושם אין יודישע אַנטווערפען.

——=:§:=——

איוואניטשער באד־בלעטלער

(אַ בריף צום „נייעם פאלקסבלאַט")

אַז איך האָב מיר געזעצט שרייבען צו אייך מיין בריף, איז מיר געקומען אין געדאַנק דער מאמר „כשכורתין עץ שעושה פרי קולו נשמע מסוף העולם ועד סופו", ווען מ'שניידט אונטער אַ בוים, אויף וועלכען עס וואַקסען פירות הערען זיך די קולות פון איין עק וועלט ביז דער צווייטער. און תיכף איז מיר געקומען נאָך אַ געדאַנק. אַז מיר יודען, ווי צוזייט און צושפּרייט מיר זאָלען זיין, ווי צוריסען מיר זענען סיי פון אינעווייניג און סיי פון אויסווייניג, איז דער „אחד" פעראייניגט אונז תמיד, אין אַנ'עת צרה ר"ל דערהערט זיך איינזער וועה־געשריי פון איין עק וועלט ביז צום צווייטען, יודישע קיבוצים, מעגען זיי זיך געפינען אפילו אין די פערוואָרפענסטע ווינקעלעך, זענען זיי ווי די ראַדיאָ אַפּאַראַטען, וואָס דערהערען יעדען אָפּקלאַנג פון זייער צענטער. דעם קלענסטען שמערץ פון זייער פאָלק, זיי פעראייניגען זיך אין איין „אחד", און דערפאַר האָבען זיך די לעצטע טרויעריגע געשעהענישען אין ארץ־ישראל דערהערט אויף דער גאַנצער וועלט, אומעטום האָבען זיך געגרינדעט קאָמיטעטען אויף צו העלפען די דאָרטיגע געליטענע. — אויך אין באַד איוואַניטש, פון וואַנען איך שרייב מיין בריף, הגם דאָ איז גאָר נישטאָ קיין אָפיציעלע יודישע קהלה, איז אין טאָג, ווען ס'איז אָנגעקומען די טרויריגע ידיעה פון די געשעהענישען אין ארץ ישראל, האָבען זיך אַלע יודישע קורגעסט פערזאַמעלט אין איין „אחד", גרייט צו טון, וואָס מ'וועט זיי הייסען און טאַקע דורך דער איניציאַטיוו פון דעם היגען אנגעזעהענעם יונגען אַפּטייקער דאָקטאָר איזאַק האַספּינגער איז צוזאַמענגערופען געוואָרען אַ פערזאַמלונג פון אַלע קורגעסט, אויף וועלכער דער היגער פון אַלעמען בעליבטער מעדיצין־דאָקטאָר ה' י. האַנדזעל האָט געהאַלטען אַ וואַרימע רעדע, שילדערענדיג די ערנסטקייט פון מאָמענט און האָט גערופען די אַנוועזענדע צו אונטערשטיצען די אַקציע מיט וויפיל יעדער איז נאָר ביכולת און ס'איז טאַקע געזאַמעלט געוואָרען איבער 1000 זלאָטעס, וועלכעס איז אָפּגעשיקט געוואָרען אין לעמבערגער קרן קימת צענטראַלע.

ביי דער געלעגענהייט וויל איך נאָך דערצעהלען, וואָס איך האָב לגמרי פערגעסען אייך צו שרייבען אין מיינע פריהערדיגע בריף אַז כ' המוז, ווען ס'איז געווען הערצלס יאָהרצייט, האָבען די היגע קורגעסט אויך מיט'ן דערמאָנטען דאָקטאָר האַנדזעל בראש אָפּגעריכט אַ געהעריגע „הזכרה" און געזאַמעלט אַ געהעריגען סכום.

צום סוף וויל איך אייך נאָך שרייבען, אַז אַ גאַנץ זומער עקזיסטירט דאָ אַן'אַזוי גערופענער קאָמיטעט צוזאַמענגעשטעלט פון אָנגעזעהענע קור־געסט, וועלכע פיהרען אַן'אַקציע אונטערצושטיצען די אָרימע קור־געסט און עס ווערט אויף דעם געביט פיל געטון.

שר של אש.

דער וואלפס־מענש

סענסאַציאָנעלער ראָמאַן

(7)

מאָריס האָט פונאַנדערגעוויקעלט פאַר איהם דעם סצענאַר־בויגען.

— ווער האָט עס געשריבען?

רושעק האָט אויפמערקזאַם בעטראַכט דאָס געשריפט און אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

— איך האָב דעם דאָזיגען בויגען קיינמאָל נישט געזעהן. וועגען וואָס האַנדעלט זיך, אייגענטליך?

— האָט איהר נישט אין ערגיץ געזעהן דעם סצענאַר?

— ניין, בנאמנות, נישט געזעהן. אָבער וואַרט אַ קאָרשט. איך וועל באַלד אַרויסרופען דעם פערשוין, וואָס האַלט אין אָרדנונג די סצענאַרען. ער דאַרף יאָ צו וויסען.

בעוואָרט האָט אָנגעקלונגען און בעפוילען דעם אַריינקומענעם דינער:

— זייט אַזוי גוט, רופט אַריין אַהער דעם מיסטער פאָס, זאָל ער תיכף קומען.

— דאָס לייענען ביכער, צוזאַמענשטעלען סיוזשעטען און די בעאַרבייטונג פון בעזונדערע סצענעס איז אייגענטליך איין די הענד פון אַ ספּעציעלען אָנגעשטעלטען. — האָט נעוואָרט ערקלערט מאָריס'ן — ער ווייזט מיר נישט קיין שום כתב יד, איידער ער צייגט זיך נישט איבער, אַז ס'איז ווערט מיין אויפמערקזאַמקייט. אָבער אויך דאַמאָלסט הייסט עס נאָך נישט, אַז דער סצענאַר איז אָנגענומען. ווייל דער סיפּור־המעשה איז נישט גוט, וויל איך פיל זאָגען איהם נישט הערען. איך הער אַזוי נישט וועגען אַ סך גוטע סיוזשעטען, מחמת זאָגען דאַרף איך אייך, אַז ביי מיר און ביי פאָס'ן זענען פערשידענע געשמאַקען. און איצט, מיסטער בראָקמאַן, וועט איהר מיר אפשר זאָגען, הלמאי עס אינטערעסירט אייך דווקא דער דאָזיגער סצענאַר?

אין אַ פּאָר קורצע ווערטער האָט מאָריס געגעבען צו פערשטעהן, אַז איהם אינטערעסירט נישט דער סצענאַר גופא, נאָר דער מאַשין־איבערשרייבער, און אויך אויפגעקלערט פאַרוואָס ס'איז אַזוי.

— דער פאַנגער פון קאָפּ! — האָט רושעק פערלענגט אַ ברום געטון, און זיך פערטראַכט.

אין דער טיר האָט מען שטיל אָנגעקלאַפּט און אין קאַבינעט איז אַריין דער סצענאַר־לייטער, מיסטער לעמעל פאָס.

דאָס איז געווען אַן'אויסערגעוועהנליך דאַרער יונגערמאַן מיט אַ טונקעלען שפּאַרבערישען פּנים און מיט לעבעדיגע קלייגע אויגען.

דער פּנים זיינער איז געווען געריסט בעדעקט מיט טיפע קנייטשען, וואָס האָבען עדות געזאָגט אויף אַ פערבעהאַלטענער אינערליכער קראַנקהייט. ער האָט מיט חשד אַ קוק געטון אויף מאָריס'ן.

— איך האָב אייך געוואָלט זעהן, פאָס, — האָט זיך אָפּגערופען רושעק נעוואָרט — נעי[illegible]ט זעהן און אַ פרעגע טון אייך וועגען אַ בויגען, וואָס איז אַרויסגעפאַלען פון דעם סצענאַר „ראַיעללאַ". איהר וועט מיר דערלויבען צו איבערגעבען דעם מיסטער פאָס די מעשה, וואָס איהר האָט מיר דערצעהלט? — האָט ער אַ פרעג געטון ביי מאָריס'ן.

מאָריס האָט זיך אונענטשי[illegible]טען פערטראַכט.

אַן'אינערליכער קול האָט איהם נישט געראַטען צו דערמאָנען די ריכטיגע סיבה.

ער האָט זיך אָבער נישט געפאָלגט דעם דאָזיגען קול, און אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, אַז ער איז מסכים.

לעמעל פאָס האָט קאַלטבלוטיג אויסגעהאָרכט די גאַנצע מעשה, גענומען דעם בויגען פּאַפּיר פון נעוואָרט'ס האַנד, און בעטראַכט איהם פון אָנהויב ביז'ן סוף.

קוקענדיג אויף איהם, האָט מען נישט געקאָנט דערגעהן וועגען וואָס ער טראַכט.

— אין דעם סצענאַר איז דאָ העכער טויזענד בויגען, און מיר איז שווער זיך צו דערמאָהנען, צו וואָס'ער טייל עס געהער דער דאָזיגער בויגען. אויב איהר וועט מיר אָבער דערלויבען צו נעהמען איהם מיט זיך, וועל איך נאָכקאָנטראָלירען אין די ביכער.

מאָריס האָט זיך ווידער אומרעצירירט פערטראַכט:

איהם האָט זיך נישט געגלוסט אַרויסצולאָזען פון די הענט אַזאַ וויכטיגען דאָקומענט.

פון דער אַנדערער זייט, ווידער, האָט דער דאָזיגער דאָקומענט אָהן אַ געהעריגער בעשטעטיגונג נישט געהאַט קיין שום ווערט.

האָט ער זיך אַ ווילע געישובט, און איז מסכים געווען.

— וואָס וועט איהר עפּעס זאָגען? — האָט רושעק נעוואָרט אַ פרעג געטון, אָנווייזענדיג מיט'ן קאָפּ אויף דער טיר, וואָס האָט זיך פערמאַכט הינטער דעם סצענאַריסט.

— דער פערשוין געפעלט מיר נישט — האָט מאָריס טרוקען געענטפערט — דער ערשטער איינדרוק איז זעהר אַ שלעכטער, הגם ס'איז מעגליך, אַז ער איז אין דעם ענין גאָט די נשמה שולדיג.

רושעק נעוואָרט האָט אַ זיפץ געטון:

פאָס האָט איהם אפט פערשאַפט זאָרג און פערדרוס.

מיט איהם האָט ער אָפט געהאַט מעהר צו ערגערען זיך, ווי מיט מענדראַזאַ'ן.

— יאָ, אַ מאָדנער טיפּ, — האָט ער בעמערקט, — אַ כיטרער און אַ קלוגער. איך האָב נאָך אין מיין פּראַקטיק נישט בעגעגענט אַזאַ פעהיגען סצענאַריסט: ער פערפלאָנטערט אַזוי די מעשיות, אַז דער טייוועל אַליין קאָן פון זיי נישט אַרויסקריכען, און דערנאָך טראַכט ער צו אַ געשיקטע, שאַרפזיניגע אויפלייזונג. אַ כאַראַקטער האָט ער אָבער אַ שווערען... אוי, אַ שווערען!

— איך שטעל זיך שוין פאָר! — האָט מאָריס טרוקען געענטפערט:

געוואָרט און בראָקמאַן זענען אַריבער פון קאַבינעט אין דער סטודיע אַריין.

מאָריס האָט זיך דערנ[illegible]נט, אַז ער האָט זיך צו האַרב געשיידט מיט דער מיידעל, און איינגעפאַלען, אַז ער בעדאַרף איהר צוגעבען אויפקלערונגען.

זי האָט איהם בעגעגענט מיט אויגען איבערגעפולטע מיט טרעהרען, ווי ווען ער איז צו איהר צוגעגאַנגען.

די פּלוצלימדיגקייט מיט וועלכער ער האָט זי פריהער איבערגעלאָזט, אַוועקגעהענדיג מיט זיך אַ בויגען פון דעם סצענאַר, האָט איבערגעשראָקען אַלע איהרע נעראַנקען וועגען פילם, און די פרייד פון דער בעקומענער ראָלע.

— זייט מיר מוחל, — האָט ער זיך ענטשולדיגט — מיין אָנקומען דאָ אַהער דאָט אייך פערשאַפט עגמת נפש. עס איז מיר ווירקליך אַ שאַד...

— און מיר נישט! — האָט זי אַ שמייכעל געטון נעגען איהר ווילען — צו וואָס האָט איהר בעדאַרפט האָבען דעם בויגען פון סצענאַר?... איהר זענט אַ נעהיים־אַגענט?... אַ יאָ?...

— יאָ! — האָט זיך מאָריס מודה געווען.

— האָט איהר געזאָגט אמת, ווען איהר האָט גערעדט וועגען פעטער...

(פאָרטזעצונג קומט).

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

פאר פארשידענע האוט-קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אויספלוס און אויך פאר סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציעס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט. קאסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונט. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען אנטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

— באזונדערע ווארטע-צימער פאר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27

tel. 51-78

הויט-און וועגער שע קראנקהייטען און ליכט-הייל-אינסט.

נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

צוריקגעקעהרט

Dr. med.

M. Kerszner

קינדער = קראנקהייטען

זעגאנא 16

טעל. 51-96

צוריקגעקעהרט

נעמט אן אין דער לעטשניצע בושעושינער 11

Dr. med.

W. EYCHNER

גינעקאלאג=אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונט.

Dr. med.

H. LAJCHTER

צאהן-כירורג

דזיאסלע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od 1½—5 po pol. 4604

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואס קלערען צו גיהן אין אנ'אנדערע ביורא

ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאלסטו זיי זאגען

אז נור אין ביורא ביים **י. מאנעלא** רעכטסקאנסולענט

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 48-79

ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואקאציעס, אינטערווענציעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

קענט איהר נאך נישט

פאהרען אויף אראוואר

דאן קענט איהר לייכט ערלערנען דעם פאפולערסטען און אנגענעהמסטען ספארט אויפ'ן בעקאנטען

וועלאדראם, קאנ: טאנטינער 16

אפען פון 9 פריה ביז 11 א זייגער אוונט. ס'ווערען אויסגעבארגט ראווערען אויף אויספלוגען. ס'ווערען אנגענומען און סאליד אויסגעפיהרט אלערליי רעפעראטורען פון ראווערען. אויפן ארט זעמטליכע ראווער-טיילען צו ביליגע פרייזען.

א גוטער

הענטשקע=מאכער

(נאר מענער) קענען זיך ווענדען אין קאלאניאל-געוועלב

נארוטאוויטשא 24.

א יונגערמאן

21 יאהר אלט, פויזיש בעבויט, ווי אויך פון א פיינער פאמיליע זוכט בעשעפטיגונג בא וואס ס'זאל נישט זיין. ס'קען אויך זיין בא פיזישער ארבייט. צו ערפאהרען ביי טענענבוים,

פאמארסקא 41. 9155

א גוט איינגעפירט

געוועלב

פריוואזירדיג גליך איבערצוגעבען פאר 1000 זלאטעס און פריי א גאנץ יאהר דירה. צו ערפאהרען פאביאניצקא שאסא נ' 18 ביי נריימאן

א **לעקעך-בעקער געזעלען**

און א **פאמאצניק** ווערען געזוכט ביי **קארנבראט**, צעגעלניאנא 33. 9168

עס ווערט געזוכט

א קוואליפיצירטער

שטריקער

און א קוואליפיצירטע מוזיטער - נייערין, ווי אויך א אבערלאק-נייער. צו ערפאהרען וואכאדניא 19, אין גאלאנטעריי-געשעפט. 9164

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

Dr. med. **H. Lubicz**

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

צוריקגעקעהרט.

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער שוועכע קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאמפ (האר-אויספאל)

נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אוועגד

Dr. med. **J. Lubicz**

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער. איינציגע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: הקלעדקעס אויף פלאטפוסען, ליבע פיס, גארזעטען א. ז. וו. עמפפאנגט פון 5—7 אוו.

צוריקגעקעהרט.

עלטסטער פעלדשער **י. סענדער**

פאמארסקא 14, טעל. 62-83

וועלכער האט פראקטיצירט אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל 14 יאהר איז

צוריקגעקעהרט.

איילט צום גליק!

און קויפט א גליקליכען לאס אין דער גליקליכער קאלעקטור פון

י. ה. ליטמאן, פיעטריקאווער 32

וואס ביי מיר זענען שוין פיל מענשען גליקליך געווארען אויף פאלגענדע געווינסטען, נעמליך: א פרעמיע פון 302.000 זל., 2 מאל דאס הויפט-געווינס פון 50.000 זלאטעס און 3 מאל צו 25000 זל. א.ז.וו. א.ז.וו.

די ציהונג הויבט זיך שוין אן דעם 7/9 ד.ה. און וועט דויערן ביז ד. 9/10 1929 איינשליסליך

הויפט=געווינס 750.000 זלאטים

א פרעמיע פון 400.000 הויפטגעווינס 300.000

און פיל אנדערע געווינסען. מיין אדרעס:

Kolektura I. H. LITMAN, Łódź

Piotrkowska 32, tel. 44-72.

7-io klasowa szkoła męska

(z pr. szk. państw.)

Sz. Szuldenrajna

29 POŁUDNIOWA 29

איז די געוואונשענע שולע פאר קינדער, וואס די עלטערן ווילען זיי געבען צוזאמען מיט וועלטליכע בילדונג א שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע לערנען תנ"ך, העבראיש ווי אויך תלמוד.

דאס לעהר-פערסאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטען. אין פארבערייטונגס קל. ווערען אנגענומען שילער פון 5½ יאהר אהן שום קענטניס. איינשרייבען אין אלע קלאסען טעגליך פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6 נאכמ.

די למודים האבן זיך אנגעהויבן זונטאג, ד. 1/9 ד. י.

8=קל. רעליגיעזע גימנאזיום

פון דער געזעלשאפט

„תורה ודרך ארץ" אין לאדז

60 צעגעלניאנא 60.

איינשרייבונגען פון נייע שילער קומען פאר טעגליך פון 9—1 פארמיטאג אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום, פראנט, 2 שט. ס'ווערט געעפענט א ספעציעלע קלאס Ao פאר קינדער פון 5 יאהר אן

9187 די דירעקציע.

דאס **רעכטס-קאנסולענטן-ביורא**

פון געוועזענעם לאנג-יעהריגען רוטינירטען

געריכטס=סעקרעטאר

ב. מאז, פיעטריקאווער 10

ערלעדיגט און שרייבט אלערליי ביטעס און קלאגעס קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אין אלע שטעט פון פוילען, ווי אויך שטייער-אנגעלעגענהייטען.

א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער=ענינים.

B. Mann, Piotrkowska 10

דער קונסט-פאטאגראפישער אנשטאלט

„PARISIEN"

30 פראנציסקאנסקא 30

נעהמט אן אלערליי אויפנאמען — פון — **מצבות** — אויפ'ן — בית=החיים

צוגענגליכע פרייזען. סאלידע אויספיהרונג.

די אויפנאהמען ווערען געמאכט מיט ספעציעלע קונסט-אפאראטען

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה,

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער - שוועכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 59-40

נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 5—9 אוועגד. באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od 3. IX. do 9 IX 1929 r.

dla dorosłych: Dla młodzieży:

Miłość i łzy SZOPENA

Dramat wielkich uczuć i wielkiego człowieka

W rolach głównych:

Pierre Blanchard, Mary Bell, Germaine Laugier, Zofja Zajączkowska

---

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך=דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אוירען קר.	10—11 2—3 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 דינ און דאנ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגיש-קראנק.	4½-5½ דונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	8—2

צאהן-מונדהיילונג, בעליכטונגען, קראנקען, מאסטען א.א.וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען=אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכליי טונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטרוזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען, א קורס פאר שוועסטער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכמ.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוועגד

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

בושעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוועגד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אוירען קר	3½—4½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	3½—4½

פוקסא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל, אינהאלאציע, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעצ. אויף פערלאנג היזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט.

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען=אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, פאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

Dr. A. MAZUR

ספעציאליסט פאר האלז-, נאז- און אויערן-קראנקה.

צוריקגעקעהרט

65 וואכאדניא 65, טעלעפאן 01-66.

נעהמט אן פון 12.30 ביז 1.30 נאכמיטאג און פון 4 ביז 6 אין אוועגד.

[illegible] פרייז

[illegible]

אנאנסען-פרייז

[illegible] 18 גר. [illegible] 24 גר. [illegible] 8 [illegible]

[illegible] 40 [illegible] 60

[illegible] 12 [illegible] 18

[illegible] 50 [illegible] 100 [illegible] 10 גר. [illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 91.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaidman.